

فَسْتَأْهِمِ أَتَا سَعْدِ الشَّقَاةِ

و چاپ های شروح و ترجمه ها و تفسیر های آثار وی

تألیف

سید عارف نوشاهی

مرکز تحقیقات فارس اریزو پاکستان

A CATALOGUE OF SA'DI'S WORKS

PRINTED IN THE SUBCONTINENT

Including

Selections, *Tadmins*, Dictionaries,
Translations and Commentaries

Prepared by

S. ARIF NAUSHAHI

IRAN PAKISTAN
INSTITUTE OF PERSIAN STUDIES
ISLAMABAD—PAKISTAN

به مناسبت هشتصدین سالگرد تولد

شیخ اہل سعدی شیرازی

(متوفی ۶۹۱ هـ ق / ۱۲۹۲ م)

عشق سعدی نہ حدِ شصیت کہ پنجم ماند

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
فَهَذَا جَدِيدُ آيَاتِ اللَّهِ فِي كِتَابِهِ

و چاپ های شروح و ترجمه ها و فرهنگ ها و تفسیر های آثار وی

تألیف

سید عارف نوشاهی

مرکز تحقیقات فارس ایران و پاکستان

شناسنامهٔ این کتاب

نام کتاب : فهرست چاپ های آثار سعدی در شبه قاره .

نگارنده : سید عارف نوشاهی .

سخن مدیر : مدیر مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان - اسلام آباد .

شماره ردیف : ۸۵

تعداد : ۱۰۰۰

چاپ : مطبعهٔ مکتبهٔ علمیه - ۱۵ لیک روڈ ، لاہور

تاریخ انتشار : ربیع الاول ۱۴۰۵ھ.ق/آذر ماه ۱۳۶۳ھ ش

نوامبر ۱۹۸۴ م .

ناشر : مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان - اسلام آباد .

قیمت : ۱۵ روپیہ پاکستانی .

انتشارات مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان

شمارهٔ ردیف : ۸۵

تأسیس بر مبنای موافقتنامهٔ مورخ آبان ماه ۱۳۵۰ ش
مصوب دولتهای ایران و پاکستان

فهرست

صفحه

سخن مدیر

۱

پیشگفتار مؤلف

۱۲-۱

کلیات دیوان سعدی

در دو قسمت :

۸-۳

۱- چاپ های تاریخ دار

۱۲-۹

۲- انتخاب ها

۴۲-۱۳

بوستان

درشش قسمت :

۲۶-۱۵

۱- چاپ های تاریخ دار

۲۹-۲۷

۲- چاپ های بی تاریخ

۳۴-۳۰

۳- انتخاب ها

۳۶-۳۵

۴- فرهنگ نامه ها

۳۹-۳۷

۵- ترجمه ها

۴۲-۴۰

۶- شرح ها

۷۰-۴۳

کریم = پندنامه

درشش قسمت :

۵۷-۴۵

۱- چاپ های متن کریم (تاریخ دار و بدون تاریخ)

۵۹-۵۸

۲- انتخاب ها

۶۲-۶۰

۳- تضمین ها

۶۴-۶۳

۴- فرهنگنامه ها

۶۸-۶۵

۵- ترجمه ها

۷۰-۶۹

۶- شرح ها

۱۱۹-۷۱

گلستان

درشش قسمت :

۹۴-۷۳

۱- چاپ های تاریخ دار و بدون تاریخ

۱۰۰-۹۵

۲- انتخاب ها

۱۰۱

۳- تضمین ها

۱۰۵-۱۰۲

۴- فرهنگ نامه ها

۱۱۲-۱۰۶

۵- ترجمه ها

۱۱۹-۱۱۳

۶- شرح ها

۱۳۰-۱۲۱

فهرست اعلام :

۱۲۳

نام کتابها

۱۲۷

نام کسان

فهرست مخففات و منابع

نمونه ها

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سخن مدیر

برقراری روابط با جوامع و کشورهای مختلف ، خصوصاً جوامع اسلامی و کشورهای همسایه ، امری است که کمترین تردیدی در ضرورت آن برای ما نباید کرد . هم برای تأثیر نهادن بر آن ها و هم برای کمک گرفتن از آن ها . این امر نیز به درستی تحقق نخواهد یافت مگر با داشتن شناخت وسیع و دقیق از آنها و از تاریخ و فرهنگ و شرایط گذشته و کنونی آنها . و در همین رابطه ، آشنائی با شخصیت هائی که افکار و آثار ایشان در جوامع و کشورهای مزبور مطرح بوده و هست - و نفوذ داشته و دارد - ضروری می نماید و تعیین چون و چند و حدود این نفوذ واجب و لازم می گردد .

اثر حاضر که گوشه ای از نفوذ عمیق سعدی را در یکی از وسیع ترین و پر جمعیت ترین مناطق جهان اسلام - شبه قاره - نشان می دهد به همین منظور فراهم آمده است و در ضمن آن فواید کلی که یاد کردیم ، این اهمیت را برای ایرانیان دارد که گواهی بر تأثیر فرهنگ اسلامی آنان و زبان و ادب فارسی است در کشورهای همسایه

(ب)

و مشتمل است بر فهرستی از چاپ های فراوان آثار یک ادیب و شاعر صاحب‌دل ایرانی در شبه قاره و نیز آثار دیگران در پیرامون آن ها . و با این که به علت کمبود امکانات ما ، مسلماً بسیاری چاپ ها به شمار نیامده ، باز هم کثرت چاپ هائی که فهرست آن ها را در این دفتر می بینیم دهشت آور و اعجاب انگیز است .

مجموع چاپ های بوستان و گزیده ها و فرهنگ نامه ها و ترجمه ها و شرح های آن : ۱۷۹ .

مجموع چاپ های کریم و تضمین ها و گزیده ها و فرهنگ نامه ها و ترجمه ها و شرح های آن : ۱۷۶ .

مجموع چاپ های گلستان و گزیده ها و تضمین ها و فرهنگ نامه ها و ترجمه ها و شرح های آن : ۳۰۲ .

بعلاوه اگر میان این چاپ ها ، با چاپ های آثار سعدی در ایران مقایسه ای بنمائیم (به لحاظ تعداد و تقدم و تأخر آن ها و شمار شهرهای محل چاپ ها) خواهیم دریافت که طبع آثار سعدی در شبه قاره بسی پیش از موطن اصلی او - ایران - آغاز شده^(۱) ، و تا حدود یک قرن و نیم بعد از آن تاریخ نیز که برنامه درهم شکستن فرهنگ اسلامی فارسی منطقه هنوز به نتایج مطلوب نرسیده بود ، تعداد

۱- چنانکه از «شار» بر می آید ، اولین چاپ کلیات سعدی در ایران در سال ۱۲۵۷ هـ . ق . در تبریز انجام گرفته است . در حالی که نیم قرن پیش از آن در سال ۱۲۰۵ هـ . ق و بعد در سال ۱۲۲۴ هـ . ق این کتاب در کلکته چاپ شده بود .

(ج)

چاپ های این آثار در شبه قاره بیش از ایران بوده^(۲) و در حالی که آثار سعدی فقط در چهار پنج شهر ایران^(۳) چاپ شده ، حدود چهل شهر در نقاط مختلف شبه قاره را می توان نشان داد که آثار سعدی در آنجا به طبع رسیده است^(۴) .

کار های قلمی زیادی هم که در شبه قاره پیرامون آثار سعدی انجام گرفته و در این دفتر پیرامون آن ها توضیحاتی داده شده^(۵) تاییدی دیگر بر آن مدعاست و همسوئی و اشتراک فرهنگی را معلوم می دارد . و اگر سایر کارهایی که در این منطقه در زمینه مزبور انجام گرفته و تاکنون مجهول مانده و نیز دیگر چاپ های آثار شیخ در شبه قاره که ما از آن آگاهی نیافته ایم ، شناخته شود و اطلاعات

۲- نیز به گونه ای که از مشار و از فهرست حاضر بر می آید ، تا سال ۱۳۵۲ هـ . ق کلیات سعدی و منتخب آن (طبیات و غزلیات ، ...) قریب ۱۷ بار در ایران چاپ شده بود و در شبه قاره بیش از ۵۰ بار .

۳- تهران ، تبریز ، اصفهان ، شیراز ، ارومیه .

۴- بمبئی ، دهلی (شاهجهان آباد) ، لکهنو ، لاهور ، کانپور ، حیدر آباد دکن ، کراچی ، راءپور ، اله آباد ، اره ، پیشاور ، حیدر آباد سند ، ملتان ، آگره ، سورت ، مدراس ، بریلی ، میرٹھ ، سیالکوٹ ، لدھیانہ (لودیانہ) ، ذیرہ اسماعیل خان ، گوجرانوالہ ، امرتسر ، مراد آباد ، چانگام ، داکا ، انبالہ ، گورکھپور ، شیخ پور ، مونگیر ، گجرات ، خوشاب ، اسلام آباد ، مرزا پور ، کلکتہ .

۵- تالیف شروح و فرهنگنامه ها ، انتخاب ها ، تضمین ها ، و ترجمه های متعدد به زبان های اردو ، پنجابی ، سندی ، گجراتی ، پشتو ، بنگالی ، انگلیسی و ...

مربوط به آنها به این دفتر ضمیمه گردد و قدم های دیگری هم که برای آگاهی از نفوذ شیخ شیراز در شبه قاره از راه های دیگر لازم است برداشته آید ، ابعاد وسیع تری از این قضیه نمودار خواهد شد .

مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان ، با انتشار این کتاب ، در کنار کتابی برای ارائه نسخه های خطی آثار سعدی در شبه قاره و آثاری که در این منطقه در پیرامون آن ها به قلم آورده اند ، امیدوار است گام مفیدی در جهت شناساندن مفاخر ادب و فضیلت ایران اسلامی و مشترکات فرهنگی دو برادر ایرانی و پاکستانی و شرایط حاکم بر شبه قاره در گذشته ها برداشته باشد .

مدیر مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

عشق سعدی نه حدیثی است که پنهان ماند
داستانی است که بر هر سر بازاری هست
محبوبیت سعدی در شبه قاره :

محبوبیت شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی (ف بین ۶۹۱ و ۵۶۹۵. ق) و آثار او را در شبه قاره پاکستان و هند از چند راه می توان دریافت :

- ۱- کمیت و تعداد فراوان نسخه های خطی از آثار مربوط به سعدی و نیز بسیاری از آن ها که به لحاظ خط و آرایش نمونه است و دلیل بر محبوبیت و اهمیت سعدی و آثار او.
- ۲- چاپهای آثار سعدی .
- ۳- استقبال و تتبع از آثار سعدی .
- ۴- ترجمه ها و شرح ها و فرهنگنامه ها و تضمین ها و انتخاب های آثار سعدی .
- ۵- تدریس آثار سعدی در مدارس سنتی دینی و مراکز جدید آموزش و پرورش .
- ۶- تحقیق در شرح حال و افکار شیخ شیراز .

درباره نسخه های خطی آثار سعدی در پاکستان و همچنین درباره ترجمه های آثار سعدی بزبانهای رایج در پاکستان بررسی ها و پژوهش های جداگانه ای شده است (۱) .

و آنچه در دست دارید کتابی است در باره چاپهای آثار سعدی در پاکستان و هند .

با در نظر داشتن این سه کتاب میتوان قیاس کرد که مردم شبه قاره (به ویژه مردم منطقه ای که اکنون به «پاکستان» موسوم است) چه قدر اعتنا به آثار و افکار سعدی می داشته اند .

کهن ترین آثار سعدی در شبه قاره :

○ کهن ترین نسخه خطی اثر سعدی در پاکستان نسخه

ای از رسائل سئوال صاحب دیوان و عقل و عشق و غیره

مورخ در حدود ۷۳۴ هـ می باشد که در کتابخانه دانشگاه

پنجاب ، گنجینه شیرانی ، لاهور نگهداری می شود (۲) .

○ کهن ترین ترجمه از آثار سعدی ترجمه ای از گستان می باشد

به زبان اردو که توسط میر شیر علی افسوس در میان سالهای

۱۲۱۴ و ۱۲۱۶ هـ چاپ شده است (۳) .

۱ - رجوع شود به :

(۱) سعدی بر مبنای نسخه های خطی پاکستان تألیف احمد منزوی .

(۲) ترجمه های متون فارسی به زبانهای پاکستانی تألیف اختر راهی .

هر دو کتاب از طرف مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان ،

اسلام آباد منتشر شده است .

۲ - کتاب آقای احمد منزوی : ص ۱۴

۳ - کتاب پرفسور اختر راهی : ص ۲۴۷

○ کهن ترین چاپ از آثار سعدی ، چاپ کلیات اوست که در ۱۳۰۵/۱۷۹۱ م در کلکته انجام گرفته است (۴) .

کتاب حاضر :

این کتاب فهرستی است از چاپهای آثار سعدی (و آثار پیرامون آن ها : انتخاب ها ، شرح ها ، تضمین ها ، فرهنگنامه ها) در پاکستان و هند (و نیز یک چاپ از کریمه که در چانگام - بانگلادش انجام گرفته است) به ترتیب زمان چاپ . نسخه های که تاریخ ندارند و یا به علت افتادگی و پوسیدگی ، تاریخ آنها دانسته نشد ، به ترتیب حروف الفبائی نامهای مراکز چاپ آورده شده است .

آمار چاپهای آثار سعدی بر مبنای کتاب حاضر :

کلیات دیوان سعدی

مجموع چاپ ها : ۲۷ .

کهن ترین چاپ : ۱۳۰۵/۱۷۹۱ م - ص ۳ ش ۱ .

تازه ترین چاپ (۵) : ۱۳۵۲/۱۹۳۳ م - ص ۸ ش ۲۶ .

انتخاب دیوان سعدی

مجموع چاپ ها : ۱۹ .

کهن ترین چاپ : ۱۳۲۴/۱۸۰۹ (غزلیات سعدی) - ص ۱۲

ش ۱۵ .

۴ - کتاب حاضر ، ص ۳ .

۵ - منظور از تازه ترین چاپ ، چاپی است که تاریخ دارد اگرچه شاید پس از آن نیز چاپی انجام گرفته باشد که تاریخ نداشته باشد .

تازه ترین چاپ : ۱۳۹۰/۱۹۷۰ م - (سعدی و خسرو)
ص ۱۲ ش ۱۸۰

بوستان

مجموع چاپ ها : ۱۳۴۰

کهن ترین چاپ : ۱۲۰۵/۱۷۹۱ م در کلیات - ص ۳ ش ۱۰
۱۲۲۴/۱۸۱۹ م به صورت مستقل - ص ۱۵ ش ۱

تازه ترین چاپ : ۸۵-۱۳۸۴/۱۹۶۵ م - ص ۲۵ ش ۷۱۰

انتخاب بوستان

مجموع چاپ ها : ۲۳۰

کهن ترین چاپ : ۱۲۲۴/۱۸۱۰ م (Selection Bostan)
ص ۳۲ ش ۱۳۰

تازه ترین چاپ : ۴۰-۱۳۳۹/۱۹۳۱ م

Slection from Persian Prose and Poetry

ص ۳۴ ش ۲۳

فرهنگنامه بوستان

مجموع فرهنگنامه ها : ۵۰

مجموع چاپ ها : ۷۰

کهن ترین چاپ : محرم ۱۲۹۸/۱۸۸۰ م - فرهنگ بوستان از
سید بن حسن ص ۳۵ ش ۳۰

تازه ترین چاپ : صفر ۱۳۲۷/۵۱۹۱۸م - همان کتاب -
ص ۳۶ ش ۵ .

ترجمه بوستان

مجموع ترجمه ها : ۱۲ .

مجموع چاپ ها : ۱۲ .

کهن ترین چاپ : ۱۳۲۳/۵۱۹۰۵م - شمیم بوستان - ص ۲۲
ش ۵۳ .

تازه ترین چاپ : ۸۵-۱۳۸۴/۵۱۹۸۵م ترجمه اردو - ص ۲۵
شماره ۷۱ .

شرح بوستان

مجموع شرح ها : ۶ .

مجموع چاپ ها : ۹ .

کهن ترین چاپ : ۱۳۴۶/۵۱۸۲۸م - فرهنگ و شرح از
مولوی تمیز الدین - ص ۴۱ ش ۴ .

تازه ترین چاپ : ۴۶-۱۳۴۵/۵۱۹۲۷م - بهار بوستان - ص ۴۰
ش ۲ .

کریم

مجموع چاپ ها : ۱۴۵ .

کهن ترین چاپ : ۱۳۵۷/۵۱۸۴۱م - ص ۴۵ ش ۱ .

تازه ترین چاپ : ۱۳۹۵/۵۱۹۷۵م - ص ۵۴ ش ۷۰ .

انتخاب کریم

مجموع انتخاب ها : ۲ .

مجموع چاپ ها : ۲ .

کمین ترین چاپ : ۱۳۲۹/۵ - ۱۹۱۱ م - ص ۵۸ .

تازه ترین چاپ : ۴۰ - ۱۳۳۹/۵ - ۱۹۲۱ - ص ۵۹ .

تضمین کریم

مجموع تضمین ها : ۸ .

مجموع چاپ ها : ۱۲ .

کمین ترین چاپ : ۱۲۶۹/۵ - ۱۸۵۳ م - مسدس کریم از نظیر آبادی

ص ۶۲ ش ۸ .

تازه ترین چاپ : ۱۳۰۸/۵ - ۱۹۰۴ م - مسدس کریم از عزیزالحق

ص ۶۱ ش ۷ .

فرهنگنامه کریم

مجموع فرهنگنامه ها : ۳ .

مجموع چاپ ها : ۴ .

کمین ترین چاپ : ۱۲۸۳/۵ - ۱۸۶۶ م - حل ترکیب کریم از

شیخ احمد - ص ۶۳ ش ۱ .

تازه ترین چاپ : ۱۲۹۶/۵ - ۱۸۷۹ م - حل ترکیب کریم از

ابا پرشاد - ص ۶۴ ش ۳ .

ترجمه کریم

- مجموع ترجمه ها : ۱۸ .
- مجموع چاپ ها : ۱۹ .
- کهن ترین چاپ : ۱۸۷۴/۵۱۲۹۱ م - ص ۴۸ ش ۲۶ .
- تازه ترین چاپ : ۱۳۸۴/۵۱۹۶۴ م - فیض کریم - ص ۵۴ ش ۶۸ .

شرح کریم

- مجموع شرح ها : ۳ .
- مجموع چاپ ها : ۵ .
- کهن ترین چاپ : ۱۸۷۸/۵۱۲۹۵ م - شرح کریم از محمد اکرم ملتانی - ص ۷۰ ش ۳ .
- تازه ترین چاپ : ۱۳۳۲/۵۱۹۱۴ م - در یکتا - ص ۶۹ ش ۲ .

گلستان

- مجموع چاپ ها : ۱۹۰ .
- کهن ترین چاپ : ۱۷۹۱/۵۱۲۰۵ م - در کلیات - ص ۳ ش ۱ .
- : ۱۸۰۶/۵۱۲۲۱ م - جداگانه - ص ۷۳ ش ۱ .
- تازه ترین چاپ : ۱۹۸۴/۵۱۴۰۵ م - چاپ افست با ترجمه انگلیسی از اندرسن - ص ۷۹ ش ۴۰ .

انتخاب گلستان

- مجموع چاپ ها : ۱۵ .

کهن ترین چاپ : ۱۲۲۴/هـ ۱۸۰۹م - ص ۹۵ ش ۱۰۱

تازه ترین چاپ : ۱۳۲۵/هـ ۱۹۰۷م - ص ۱۰۰ ش ۲۵

تضمین گلستان

مجموع تضمین ها : ۱

مجموع چاپ ها : ۴

کهن ترین چاپ : ۷۴-۱۲۷۴/هـ ۱۸۵۷م - ص ۱۰۱ ش ۱۰۱

تازه ترین چاپ : ۱۲۹۰/هـ ۱۸۷۳م - ص ۱۰۱ ش ۳

فرهنگنامه گلستان

مجموع فرهنگنامه ها : ۸

مجموع چاپ ها : ۲۴

کهن ترین چاپ : ۴۴-۱۲۴۳/هـ ۱۸۲۸م - عربیات گلستان -

ص ۱۰۳

تازه ترین چاپ : ۱۳۹۰/هـ ۱۹۷۰ - فرهنگ گلستان از جنید

ص ۱۰۵

ترجمه گلستان

مجموع ترجمه ها : ۳۰

مجموع چاپ ها : ۳۶

کهن ترین چاپ : ۱۲۲۱/هـ ۱۸۰۶م - ترجمه انگلیسی از

گلادون - ص ۷۳ ش ۱

تازه ترین چاپ : ۱۴۰۵/۹۸۴ م - ترجمه انگلیسی از اندرمن
ص ۷۹ ش ۴۰ .

شرح گلستان

مجموع شرح ها : ۱۵ .

مجموع چاپ ها : ۳۴ .

کهن ترین چاپ : قبل از ۱۲۴۴/۲۹-۱۸۲۸ م ریاض رضوان
ص ۸۴ شماره ۶۵ .

تازه ترین چاپ : ۱۳۶۰/۹۴۱ م - کلاب ارمغان ص ۱۱۳ .

این فهرست را که پس از اعلام برگزاری کنگره جهانی بمناسب
هشتصدمین سالگرد تولد سعدی ، در مدت بسیار کوتاه تهیه و چاپ
شده است ، نمی شود کامل تلقی کرد ، چون برای تکمیل این گونه
کتاب شناسی که تمام منطقه شبه قاره شامل آن شده است باید رخت
سفر به مراکز علمی پاکستان و هند بست و در کتابخانه ها جستجو
کرد و با سعدی شناسان نشست ، که متأسفانه چنین فرصتی در این
تنگی وقت نبوده است .

اظهار تشکر :

بنده از حکیم سید شفیق الرحمان نوشاهی فاضل الطب و الجراحة
مپاسگزاری می کنم که ایشان به بعضی کتابخانه های شخصی لاهور
(محمد موسی - اشرفیه) و اطراف آن (جمیل احمد) رفتند و یادداشت
های خود در باره چاپ های کتب سعدی را برای استفاده در اختیار
من گذاشتند .

سید عارف نوشاهی

۲ صفر ۱۴۰۵

راولپندی

کلیات دیوان سعدی

در دو قسمت :

۱ - چاپ های تاریخ دار

۲ - انتخاب

قسمت اول

چاپ های تاریخ دار

۱- چاپ سر بی نستعلیق . «بیلده دارالحکومت کلکته بچمپایه خانه انگریز عالیشان (Honorable Company's Press) در سنه ۱۷۹۱ هزار و هفتصد و نود و یک عیسوی سنه ۱۲۰۵ هزار و دویست و پنج هجری چمپایه نموده شد». دبایچه از طرف چمپایه خانه و اشتهمارکننده . شامل : پیشگفتار به زبان انگلیسی به قلم جان هربرت هرینگتون (J. H. Harington) رساله صاحب دیوان . تقریر دبایچه . مجلس اول . مجلس ثانی . مجلس ثالث . مجلس رابع . مجلس خامس . مؤالات مولانا سعدالدین . رساله عقل و عشق . رساله نصیحة الملوك گلستان بوستان . قصاید عربی . قصاید فارسی . مرثی . ملمعات . ترجیعات . مربعات . طبیات . بدایع . خواتیم . غزلیات قدیم . صاحبیه . مقطعات . خبیثات . مجالس الثلاث فی الهزل . مضحکات . رباعیات . مفردات ، ۵۲ ص . دو جلد ۳۰ × ۱۹ سم . دیوان هند : ۲۶۱ ، آصفیه ، مقدمه گلستان چاپ دانش .

۲- کلکته ، ۱۸۰۹ م / (۱۲۲۴ ه) ، سنگی ، رحلی ، ۹۶ ص .

مشار : ۲۳۱۷ .

۳- ۵۱۲۵۶/۱۸۴۰ م.

آصفیه ۳ : ۳۰۰ .

۴- بمبئی ، ۵۱۲۶۷/ (۱۸۵۱ م) ، سنگی ، رقعی ، خط احمد کاشانی ،

باهتمام محمد مهدی اصفهانی ، ۳۶ + ۸۶ + ۱۲۳ + ۲۷۰ ص .

شمار : ۲۳۱۵ .

۵- شاهجهان آباد ، ۵۱۲۶۹/ (۱۸۵۲-۵۳ م) ، سنگی ، وزیری .

شمار : ۲۳۱۷ .

۶- بمبئی ، ۵۱۲۸۱/ (۱۸۶۵-۶۴ م) ، سنگی ، وزیری .

شمار : ۲۳۱۷ .

۷- (بمبئی) ، ۵۱۲۸۳/ (۱۸۶۶-۶۷ م) ، شتملبر : گلستان

ص ۷۹-۲ ، بوستان ص ۸۰-۱۸۵ مصور ، قصاید العربیه

ص ۱۸۶-۱۹۰ ، قصاید الفارسیه و قطعات المراثی ص ۱۹۱-۲۰۸ ،

سلمعات ص ۲۰۸-۲۱۱ ، ترجیعات ص ۲۱۲-۲۱۹ ،

طبییات ص ۲۲۰-۳۲۳ ، بدایع ص ۳۳۴-۳۵۵ ، رساله ای باسر

آغاز : سپاس و حمد بی پایان خدا را ، ص ۳۵۶-۳۶۶ ،

غزلیات قدیم ص ۳۶۷-۳۸۶ ، رباعیات ص ۳۸۶-۳۸۷ ،

مطایبات ص ۳۸۸ . مجالس (ناقص الاول) ص ۳۹۱ ، رسائل

سته مضحکات ص ۴۰۰ ، ۲۱ × ۱۶ سم .

گنج بخش : ش ۶۸۱۷ .

۸- لاهور ، ۱۸۶۸/ (۵۱۲۸۵) ، سنگی ، رقعی ، ۳۱۹ ص .

شمار : ۲۳۱۶ .

۹- لاهور ، ۱۸۷۰م/ (۱۲۸۷هـ) ، سنگی ، رقعی ، ۳۶۸ ص ،

مشار : ۲۳۱۶ .

۱۰- «مجموعه کلیات نظم و نثر سعدی» : (لکهنو) ، مطبع نولکشور ،

۱۲۸۷هـ/ ۱۸۷۱م ، سنگی ، با مقدمه علی ابن احمد بیستون ،

۳۸+۱۲+۱۰۶+۴+۲۱۶+۷۲+۲۷۶ ص ، ۳۴ سم .

دیوان هند : ۲۶۱ . گنج بخش : ش ۱۷۱۱۹ قسمتی از آن

کلیات است .

۱۱- کلکته ، ۹۰-۱۸۷۱م/ (۱۳۱۳-۱۲۸۸هـ) ، سنگی ، وزیری ،

دو جلد .

مشار : ۲۳۱۷ .

۱۲- «مجموعه کلیات نظم و نثر سعدی» : (لکهنو) ، مطبع نولکشور ،

۱۲۹۳هـ/ ۱۸۷۶م ، سنگی ، ۳۸+۱۲+۱۰۶+۴+۲۱۶+۷۲

ص ، ۲۷ سم .

دیوان هند : ۲۶۱ ، گنج بخش : ش ۱۷۲۷۶ فقط رسائل سته و

قسمتی از گلستان دارد .

۱۳- لکهنو ، ۱۸۷۷م/ (۱۲۹۳هـ) . سنگی ، وزیری ، ۴۶۶ ص .

مشار : ۲۳۱۵ .

۱۴- بمبئی ، مطبع حیدری ، ۱۲۹۷هـ/ ۱۸۸۰م ، سنگی ، با مقدمه

علی بن احمد بیستون ۴۴+۱۲۳+۱۳۶+۱۲۰+۲۷۰ ص ،

۲۵ سم .

دیوان هند : ۲۶۱ .

۱۵- لکھنو ، ۱۸۸۲م/ (۱۱۹۹-۱۳۰۰ھ) ، سنگی ، وزیری ،
۷۳۳ ص .

مشار : ۲۳۱۵ .

۱۶- لکھنو ، ۱۸۸۵م/ (۱۳۰۲-۳ھ) ، سنگی ، وزیری ، ۲۷۶ +
۷۱ ص .

مشار : ۲۳۱۷ .

۱۷- بمبئی ، ۱۳۰۴ھ/ (۱۸۸۶-۸۷م) ، سنگی ، وزیری ، ۳۱۰ ص .
ناقص الآخر .

مشار : ۲۳۱۵ .

۱۸- بمبئی ، ۱۳۰۹ھ/ (۱۸۹۱-۹۲م) ، سنگی ، وزیری ، بتصحیح
فضل اللہ بن یوسف شیرازی ، ۴۲۷ ص .
مشار : ۲۳۱۵ ، بانک ملی .

۱۹- لکھنو ، ۱۸۹۱م/ (۱۳۰۸-۹ھ) ، سنگی ، وزیری ، ۴۴۲ ص .
مشار : ۲۳۱۵ .

۲۰- کانپور ، ۱۳۱۸ھ/ (۱۹۰۰م) ، سنگی ، وزیری ، ۳۸ ص ! .
مشار : ۲۳۱۵ .

۲۱- دہلی ، ۱۳۲۱ھ/ (۱۹۰۳م) ، سنگی ، وزیری ، ۴۹۲ ص .
مشار : ۲۳۱۶ .

۲۲- بمبئی ، ۱۳۳۰ھ/ (۱۹۱۲م) ، سنگی ، وزیری ، ۲۴ + ۱۲۴ +
۲۴۸ ص .

مشار : ۲۳۱۵ .

۲۳- چاپ سنگی نستعلیق ، مطبع مظفری بمبئی ۱۳۳۵ هجری (۱۷-
 ۱۹۱۶م) ، چکامه تاریخیه میرزا محمد تقی فصیح الملک شوریده ،
 تقریظ محمود بن علی نقی شیرازی کاتب نسخه . مقدمه علی بن
 احمد بن ابی بکر بیستون . شامل : شش رساله . کریم . گلستان .
 بوستان . قصاید عربی . قصاید فارسی . مرثی . ترجیعات .
 بدایع . خواتیم . غزلیات قدیم . صاحبیه . رباعیات . مفردات .
 شرح حال سعدی . ۴۷۳ ص ، ۲۷ × ۲۱ سم .
 مقدمه گلستان چاپ دانش .

۲۴- «کتاب مستطاب کلیات سعدی» : بمبئی ، مطبع مظفری ،
 ۱۹۱۷م/ (۳۶-۱۳۳۵ه) ، سنگی ، ۹ + ۲۳۲ + ۴ ص .
 ۲۷/۵ سم .
 دیوان هند : ۲۶۱ .

۲۵- «کلیات سعدی شیرازی» : لاهور ، شیخ السہی بخش و
 محمد جلال الدین ، مطبع اسلامی ، ۱۳۳۵ه/ (۱۷-۱۹۱۶م) ،
 سنگی ، مشتملبر : «دیباچه کلیات سعدی» از بیستون ، مجالس
 پنجگانه ، موالات خواجه شمس الدین و جواب سعدی ، عقل و
 عشق ، نصیحت الملوک ، احترام شیخ و وزیر و سلاطین ،
 کریم ، گلستان ، بوستان ، قصاید عربیه و فارسیه ، مرثی ،
 ملمعات ، مثلثات ، ترجیعات ، طیبات ، بدایع ، خواتیم ،
 غزلیات قدیم ، صاحبیه ، مقطعات از صاحبیه ، مثنویات ، قطعات ،
 رباعیات ، مفردات ، مطائبات . ۳۶ + ۴۰ + ۱۱۲ + ۱۵۶ +
 ۲۲۶ + ۲۶۴ ص . ۲۷ × ۱۸ سم .

گنج بخش : ش ۹۷۲ .

۲۶- لاهور ، ۱۳۵۲/۵۱۹۳۳ م ، سنگی ، ۴۰۰ ص .

مشار : ۲۳۱۶ .

۲۷- کلکتہ ، بت ، سری ، رقی ، ۴۹۶ ص .

مشار : ۲۳۱۶ .

قسمت دوم

انتخاب دیوان سعدی

بدایع

- ۱- «منتخب از کتاب البدایع»: کراچی، نیشنل و هاشمی،
(۱۹۱۳م/۵۱۳۳۱)، غزلهای ۱-۶۰، متن فارسی یا معرفی
و ترجمه (انگلیسی) از (H. M. Gurbaxani). ۱. + ۳. +
۳۷ + ۲۳ ص، ۲۵ سم.
دیوان هند: ۶۰.

خواتیم

- ۲- بمبئی، مطبع مصطفائی، ۱۹۰۲م/۵۱۳۲۰، متن با ترجمه
انگلیسی از Sorabji Fardunji Mulla (سهرابجی فردونجی
ملا)، ۳۰ + ۷۹ + ۱۱۹ ص، ۲۱ سم.
دیوان هند: ۲۴۷.

طبیات

- ۳- بمبئی، ایجوکیشن سوسائٹی پریس، ۱۸۸۷م/۵۱۳۰۴-۵،
حواشی از Pestanji Cooverji Taskar، ۸۹ + ۴۰ ص.
۲۱ سم.
دیوان هند: ۵۱۲.

۴- بمبئی ، (۱۸۹۵ م / ۱۳-۱۳۱۲ ه) ، ترجمه و توضیح از
D. F. Mulla ، ۶ + ۵۹ ص ، ۲۰/۵ سم ، غزلهای ۱-۵۰ .

دیوان هند : ۵۱۳ .

۵- کراچی و لاهور ، یونین سٹیم پریس ، (۱۹۱۸ م / ۱۳۳۶ ه) ،
به اهتمام و ترجمه (انگلیسی) و حواشی از H. M. Gurbaxani
۱ + ۳۹ + ۶۹ + ۴۸ ص ، ۲۱ سم ، غزلهای ۱-۷۵ .

دیوان هند : ۵۱۲ .

۶- بمبئی ، برٹش انڈیا پریس ، (۱۹۱۸ م / ۱۳۳۶ ه) ، به اهتمام و
ترجمه (انگلیسی) و حواشی از K. B. Irani و D. J. Irani ،
۱ + ۴۲ + ۳۰ ص ، ۲۴/۵ سم . غزلهای ۱-۷۵ .

دیوان هند : ۵۱۲ .

۷- بمبئی ، برٹش انڈیا پریس ، (۱۹۱۹ م / ۱۳۳۷ ه) ، به اهتمام و
ترجمه (انگلیسی) و حواشی از K. B. Irani و D. J. Irani ،
۱ + ۳۶ + ۸ ، ۹-۳۲ + ۳۷ ص ، ۲۳ سم . غزلهای

۷۵-۱۵۰ .

دیوان هند : ۵۱۲ .

۸- کراچی ، مرکنتائل سٹیم پریس ، (۱۹۱۹ م / ۱۳۳۷ ه) ، به اهتمام
و ترجمه (انگلیسی) و حواشی از M. R. Shirazi ،
۷۳ + ۳۷ ص ، ۲۴/۵ سم ، غزلهای ۷۶-۱۵۰ .

دیوان هند : ۵۱۲ .

۹- کلکتہ ، پبلیشنگ مشن پریس ، (۱۳۳۷-۳۹ ه / ۱۹۱۹-۲۱ م) ،

بکوشش Sir L. W. King ، ۴۹۶ ص ، ۲۶ سم ، شامل
۱۰۰ غزل .

دیوان هند : ۱۰۳ .

۱۰- کراچی ، (۱۹۲۴م/۴۳-۵۱۳۴۲) ، ترجمه (انگلیسی) از
پرفسور داود پوته ، ۵۶ ص ، ۱۸/۵ سم .

دیوان هند : ۵۱۳ .

۱۱- کراچی ، کرشنا پرنٹنگ ورکس حیدر آباد ، ۱۹۲۴م/
(۵۱۳۴۲-۴۳) ، ترجمه و حواشی از M. R. Shirazi ،
۶۴+۳۶ ص ، ۲۴/۵ سم ، غزلهای ۵۱-۲۲۵ .

دیوان هند : ۵۱۳ .

۱۲- بمبئی ، برٹش انڈیا پریس ، ۱۹۲۵م/۴۴-۵۱۳۴۳ ، با ترجمه
(انگلیسی) و حواشی از K. B. Irani و D. J. Irani ،
۱۰+۳۷+۳۳ ص ، ۲۴/۵ سم ، غزلهای ۲۲۶-۳۰۰ .

دیوان هند : ۵۱۳ .

۱۳- حیدر آباد (دکن) ، کراون الیکٹرک پرنٹنگ ورکس ، (۱۹۳۰م/
۵۱۳۴۹) ، با حواشی و ترجمه (انگلیسی) ، تجدید نظر از
L. D. Keswani ، ۵۲+۳۱ ص ، ۲۴/۵ سم ، غزلهای

۷۶-۱۵۰ -

دیوان هند : ۵۱۳ .

۱۴- حیدر آباد (دکن) ، کراون الیکٹرک پرنٹنگ ورکس ، (۱۹۳۱م/
۵۱۳۵۰) ، حواشی و ترجمه (انگلیسی) از L. D. Keswani .

۸ + ۳۵ + ۳۳ + ۳۴ ص ، ۲۴ سم . غزلهای ۱۵۱ - ۲۲۵ .

دیوان هند : ۵۱۳ .

غزلیات

۱۵ - کلکته ، ۱۸۰۹/م ، ۵۱۲۲۴ ، ۹۶ ص ، ۲۹ سم .

دیوان هند : ۱۲۱ .

۱۶ - لاهور ، ۱۸۶۳/م (۸۰ - ۱۲۷۹هـ) ، سنگی ، وزیری ، ۸۴ ص .

مشار : ۲۳۱۷ .

۱۷ - لاهور ، مطبع سرکاری ، ۱۸۶۸/م (۱۲۸۵هـ) ، سنگی ، ۸۴ ص ،

۲۱/۵ سم .

دیوان هند : ۱۲۱ .

۱۸ - «سعدی و خسرو» : گردآوری از وزیر الحسن عابدی - شامل

غزلهای همردین و هم قافیه سعدی و خسرو دهلوی .

لاهور ، پیکجز لمیٹڈ ، ۱۹۷۰/م ، ۵۱۳۹ ، ۳۶ + ۲۵۰ + ۸ ص ،

۲۲ سم .

گنج بخش : ۲۰۹۶ .

قصاید

۱۹ - لکهنو ، مطبع نولکشور ، ۷۱ ص .

بانک ملی .

بوستان

در شش قسمت :

- ۱ - چاپ های تاریخ دار
- ۲ - چاپ های بی تاریخ
- ۳ - انتخاب
- ۴ - فرهنگ نامه های لغات
- ۵ - ترجمه ها
- ۶ - شرح ها

قسمت اول

چاپ های تاریخ دار

۱- کلکته ، فورت ولیم کالج ، ۱۲۲۴/هـ ، ۱۸۱۰ م ، بتصیح اله داود و کرم حسینی ، ۱۰۴ ص ، سری ۲۷/۵ سم .

گنج بخش .

۲- کلکته ، مطبع ایشیانتک لیتھوگرافک کمپنی ، ۱۲۴۴/هـ ، ۱۸۲۸ م ، با فرهنگ و شرح مولوی تمیز الدین بن محمد یاور ، ۳۲۸ ص ،

۲۷ × ۲۰ سم .

گنج بخش : ش ۱۱۱۱۹ .

۳- کانپور ، ۱۸۳۲ م / ۴۸-۱۲۴۷ هـ ، ۲۸۸ ص .

مشار : ۷۹۵ .

۴- لکهنو ، باهتام عبدالرحمن بن روشن خان ، ۱۲۵۸/هـ ، ۱۸۴۲ م ، بوستان ، خاتمه چاپ بمبئی . ۲۰ شوال ۱۲۶۳ هـ .

۵- بمبئی ، ۱۲۶۱/هـ ، ۱۸۴۵ م ، سنگی ، وزیری ، ۳۱۶ ص .

مشار : ۷۹۵ .

۶- «نسخه صحیحہ بوستان» : بمبئی ، باهتام فضل الدین بن شیخ علی کهمکر ، ۲۰ شوال ۱۲۶۳/هـ ، ۱۸۴۸ م ، بخط میرزا احمد

کاشانی ، با نسخه مولانا محمد مخدوم که بخط عمرو بن یوسف
ایبوردی بوده تصحیح و تطبیق داده شده است ، مبنی بر چاپ
عبدالرحمن بن محمد روشن خان لکهنو ، ۵۱۲۵۸ ، ۲۱۸ + ۲ ص
۱۸ × ۳۰ سم .

گنج بخش : ش ۱۷۲۹۷ .

۷- مطبع محمدی ، ۵۱۲۶۳ / (۱۸۴۷م) ، ۲۸۸ ص .
بانک ملی .

۸- بمبئی ، ۵۱۲۶۴ / (۱۸۴۸م) ، ۱۸۶ ص .
بانک ملی .

۹- لکهنو ، مطبع مصطفائی ، ۵۱۲۶۸ / (۱۸۵۲) ، چاپ دوم ،
سنگی ، محشی ، ۲۲۹ ص ، ۲۶ سم .
دیوان هند : ۸۰ .

۱۰- رام پور ، ۵۱۲۶۸ / (۱۸۵۲م) ، سنگی ، محشی ، ۲۱۶ ص ،
۲۷ سم .
دیوان هند : ۸۰ .

۱۱- «نسخه صحیحہ بوستان» : لکهنو ، مطبع مصطفائی ، ۵۱۲۶۹ /
(۱۸۵۲-۵۳م) ، چاپ سوم ، ۲۲۵ ص ، ۵ / ۲۶ × ۱۷ سم .
گنج بخش : ش ۱۱۱۲۱ .

۱۲- کلکتہ ، ۵۱۲۷۲ / (۱۸۵۵-۵۶م) ، ۳۸۰ ص ، رحلی .
مشار : ۷۹۵ .

- ۱۳- کانپور، ۱۲۷۳ھ/ (۵۷-۱۸۵۶م) ، ۱۸۷ ص .
 مشار : ۷۹۵ .
- ۱۴- کانپور، ہاہتمام محمد عبدالرحمن بن محمد روشن خان، مطبع نظامی، ربیع الاول ۱۲۷۶ھ/ ۱۸۵۹م، ۱۳۸ ص، سنگی، محشی،
 ۲۷×۱۷ سم .
- گنج بخش : ش ۱۶۹۴۱ .
- ۱۵- کانپور، بفرمائش الہی بخش سوداگر، مطبع نظامی، ۱۲۷۶ھ/ (۶-۱۸۵۹م)، محشی، ۲۱۸ ص، ۲۷×۱۷ سم .
- گنج بخش : ش ۱۳۴۸۸ .
- ۱۶- کانپور، ۱۲۷۷ھ/ (۶۱-۱۸۶۰م) ، ۱۸۷ ص .
 مشار : ۷۹۵ .
- ۱۷- لکھنؤ، مطبع نولکشور، ۱۲۷۹ھ/ (۶۳-۱۸۶۲م)، محشی، ۲۲۰ ص،
 ۲۴/۵ سم .
- نوشاہیہ : ش ۱۵۹۴
- ۱۸- لاہور، ۱۸۶۳م/ (۸۰-۱۲۷۹ھ)، سنگی، وزیری، ۱۷۹ ص .
 مشار : ۷۹۶ .
- ۱۹- الہ آباد، مطبع گزار، ۱۲۸۳ھ/ (۱۸۶۶م)، محشی، ۱۳۸ ص،
 ۲۷/۵ سم .
- دیوان ہند : ۸۰ .
- ۲۰- بمبئی، ۱۲۸۴ھ/ (۱۸۶۷م)، سنگی، وزیری، ۱۳۶ ص،
 مشار : ۷۹۵ .

۲۱- کانپور، مطبع مصطفائی ۱۲۸۴ھ/ (۱۸۶۷م)، محشی، ۱۲۸ ص
 . ۲۷/۵ سم .

دیوان ہند : ۸۰ .

۲۲- لکھنؤ، مطبع علوی، ۱۲۸۴ھ/ ۱۸۶۷م، محشی، ۱۲۸ ص،
 . ۲۷/۵ سم .

دیوان ہند : ۸۰ .

۲۳- ارہ، مطبع سنت پرشاد، ۱۲۸۵ھ/ ۱۸۶۸م، محشی، ۲۱۹ ص،
 . ۲۷ سم .

دیوان ہند : ۸۰ .

۲۴- دہلی، مطبع مصطفائی، ۱۲۸۵ھ/ (۱۸۶۸م)، محشی، ۱۳۶ ص،
 . ۲۴/۵ سم .

دیوان ہند : ۸۱ .

۲۵- دہلی، ہندو پریس، ۱۲۸۵ھ/ ۱۸۶۸م، محشی، ۱۳۵ ص،
 . ۲۷ سم .

دیوان ہند : ۸۱ .

۲۶- کانپور، مطبع نولکشور، ۱۸۶۸م/ (۱۲۸۴-۸۵ھ)، محشی،
 . ۱۳۸ ص، ۲۶/۵ سم .

دیوان ہند : ۸۰ .

۲۷- لاہور، مطبع سرکاری، ۱۸۶۸م/ (۱۲۸۵ھ)، ۲۱۶ ص، ۲۳ سم .

دیوان ہند : ۸۱ .

۲۸- لاهور، مطبع مطلع نور، ۱۸۶۸م/ (۵۱۲۸۵)، ۲۱۶ ص،
۲۰/۵ سم.

دیوان هند: ۸۱.

۲۹- لاهور، مطبع سرکاری، نوامبر ۱۸۶۹م/ (۵۱۲۸۶)، ۲۱۶ ص،
۲۳/۵ سم.

دیوان هند: ۸۱. نوشاهیه.

۳۰- کانپور، مطبع نولکشور، ۱۸۶۹م/ (۵۱۲۸۵-۸۶)، محشی،
۳۳۲ ص، ۲۷ سم.

دیوان هند: ۸۱.

۳۱- کانپور، با دیباچه عبدالرحمن شاکر بن حاجی محمد روشن خان،
مطبع نظامی، ربیع الآخر ۱۲۸۶ھ/ ۱۸۶۹م (صفحه عنوان و
خاتمه)، اما در حاشیه خاتمه قطعه تاریخ طبع از منشی
عنایت حسین آمده که سال ۱۲۹۳ھ را نشان می دهد:

از عنایت گفت هاتف سال طبع - «بوستان سعدی شیرین زبان»
چاپ دوم، ۱۳۸ ص، ۲۷ × ۱۷/۵ سم.

گنج بخش: ش ۱۱۷۱۶. نوشاهیه.

۳۲- لاهور، ۱۲۸۹ھ/ ۱۸۷۲م، سنگی، وزیری، ۱۲۸ ص.

مشار: ۷۹۵.

۳۳- «نسخه صحیحہ بوستان»: لکهنو، مطبع مصطفائی، رجب
۱۲۹۱ھ/ ۱۸۷۴م، چاپ ششم، بخط خواجه محمد حسین، محشی،

۲۲۹ ص. نوشاهیه.

۳۴- بمبئی ، ۱۲۹۱ھ/۱۸۷۴م ، سنگی ، وزیری ، ۳۳ ص .

مشار : ۷۹۵ .

۳۵- کانپور ، ۱۸۷۶م/(۱۲۹۳ھ) ، ۴۷۲ ص .

مشار : ۷۹۵ .

۳۶- لکھنؤ ، مطبع نولکشور، جمادی الاول ۱۲۹۴ھ/اوریل ۱۸۷۲م .

۳۳۲ ص .

نوشاہیہ : ش ۱۵۹۳ .

۳۷- کانپور ، ۱۸۷۷م/(۱۲۹۴ھ) ، ۳۳۲ ص .

مشار : ۷۹۵ .

۳۸- کانپور ، ۱۸۷۷م/(۱۲۹۴ھ) ، ۷۶ ص .

مشار : ۷۹۵ .

۳۹- مطبع نولکشور ، ۱۲۹۴ھ/۱۸۷۷م ، محشی ، ۳۲۸ ص ،

ناقص الآخر، ۲۵×۱۶/۵ سم .

گنج بخش : ش ۱۵۰۷۶ .

۴۰- کانپور ، ۱۸۷۸م/(۱۲۹۵ھ) ، ۳۴۲ ص .

مشار : ۷۹۵ .

۴۱- کانپور ، ۱۸۷۸م/(۱۲۹۵ھ) ، ۱۳۸ ص .

مشار : ۷۹۵ .

۴۲- لاہور ، ۱۸۷۸م/(۱۲۹۵ھ) ، سنگی ، وزیری ، ۳۳۲ ص .

مشار : ۷۹۶ .

۴۳- «نسخه صحیحہ بوستان»: لکھنو، مطبع مصطفائی، ربیع الاول ۱۲۹۵ھ/۱۸۷۸م، چاپ ہفتم، محشی، در صفحہ عنوان منابع حواشی ذکر شدہ است. بہ تصحیح سعدالدین حیدر علوی، از روی نسخہ خطی بخامہ عمرو بن یوسف ابی وردی مورخ ۸۰۵ھ در بلدہ ایبورد برای صفی الدولہ، ایبوردی این نسخہ را از نسخہ ای نقل کردہ کہ در کتابخانہ برہان علی خان بودہ، ۲۲۹ ص، ۱۷×۲۶/۵ سم.

گنج بخش: ش ۷۲۳۳.

۴۴- کانپور، مطبع نولکشور، شوال ۱۲۹۶ھ/۱۸۷۹م، محشی، ۳۳۲ ص، ۱۷×۲۲/۵ سم.

گنج بخش: ش ۴۸۷۳.

۴۵- کانپور، مطبع نولکشور، ۱۸۸۰م/(۱۲۹۷ھ)، وزیری، ۳۳۲ ص.

مشار: ۷۹۵، سہاراجہ.

۴۶- بمبئی، ۱۸۸۱م/(۱۲۹۸ھ)، سنگی، وزیری، ۱۳۶ ص.
مشار: ۷۹۵.

۴۷- کانپور، مطبع نولکشور، ربیع الثانی ۱۲۹۹ھ/مارس ۱۸۸۲م، چاپ دوم، محشی، ۲۲۰ ص، ۱۷/۵×۲۶/۵ سم.
گنج بخش: ش ۱۳۴۹۸.

۴۸- دہلی، ۱۳۰۳ھ/(۱۸۸۵-۸۶م)، سنگی، وزیری، ۴۹۲ ص.
مشار: ۷۹۵.

۴۹۔ لکھنؤ ، مطبع مصطفائی ، ذی الحجہ ۱۳۰۴ھ/۱۸۸۷م ،

محشی ، ۲۹۹ ص ، ۳۶ سم .

جنیل احمد .

۵۰۔ کانپور ، ۱۸۸۷م/ (۱۳۰۴ھ) ، ۳۳۲ ص .

مشار : ۷۹۵ .

۵۱۔ بمبئی ، باہتمام قاضی عبدالکریم و قاضی رحمت اللہ مالکان مطبع

فتح الکرم ، ۱۳۰۵ھ/ (۱۸۸۸-۸۷م) ، محشی ، ۳۳ ص ،

۵/۲۴×۱۶ سم .

گنج بخش : ش ۱۱۱۲۰ .

۵۲۔ بمبئی ، باہتمام قاضی عبدالکریم ، مطبع گلزار حسنی ، ۱۳۱۵ھ/

۱۸۹۷-۹۸م ، ۳۲۹ ص .

مشار : ۷۹۸ .

۵۳۔ «نسخہ صحیحہ بوستان مترجم» : کانپور ، مطبع مجیدی ، بفرمائش

محمد سعید تاجر کتب کلکتہ ، جادی الآخر ۱۳۲۳ھ/۱۹۰۵م ،

با ترجمہ اردوی بین السطور موسوم بہ شمیم بوستان ، ۳۴۸ ص ،

۲۵×۱۶ سم .

گنج بخش : ش ۱۸۳۰۷ .

۵۴۔ لاہور ، ۱۹۰۷م/ (۱۳۲۵ھ) ، سنگی ، وزیری ، ۳۹۶ ص .

مشار : ۷۹۵ .

۵۵۔ کانپور ، مطبع مجیدی ، باہتمام محمد سعید تاجر کتب کلکتہ ،

صفر ۱۳۲۷ھ/۱۹۰۹م ، محشی ، ۳۰۸ ص ، ۲۵ سم .

اشرفیہ .

۵۶- مطبع مجتبائی ، ۱۳۲۹ھ/ (۱۹۱۱م) ، محشی ، ۲۲۸ ص ،
۵/۲۶سم .

اشرفیہ .

۵۷- «بوستان منکت و محشی» : پیشاور ، سردار چھجو سنگھ ، اسلامیہ
سٹیم پریس ، ۱۳۳۰ھ/ ۱۹۱۲م ، حواشی از محمد خطاب
اخوند زادہ ساکن گاڑہ ضلع پیشاور ، بخط عبدالجبار ساکن پاتو کے
مضاف وزیر آباد ، ۴۵۲ ص ، ۵/۲۷×۱۹سم .

گنج بخش : ش ۱۸۷۴۴ .

۵۸- بمبئی ، ۱۳۳۰ھ/ (۱۹۱۲م) ، سنگی ، رقعی ، ۲۴۸ ص .
مشار : ۷۹۴ .

۵۹- «نسخہ صحیحہ بوستان» : کلکتہ ، بفرمائش محمد عبد القیوم
تاجر کتب ، مطبع قیومی کانپور ، شعبان ۱۳۳۲ھ/ ژوئیہ
۱۹۱۴م ، ص ۲-۲۸۶ ، ۵/۲۴×۱۶سم .

گنج بخش : ش ۱۲۶۲۵ .

۶۰- لاہور ، شیخ الہی بخش و محمد جلال الدین ، مطبع کانشی رام ،
جمادی الثانی ۱۳۳۶ھ/ ۱۹۱۸م ، محشی ، ۲۲۶ ص ، ۲۷×۱۸سم .
گنج بخش : ش ۹۷۲ .

۶۱- لاہور ، منشی گلاب سنگھ مالکان مطبع مفید عام ، اکتوبر
۱۹۱۹م/ محرم ۱۳۳۸ھ ، بخط محمد چراغ ، محشی ، ۴۷۴ ص ،
۵/۲۶×۱۷سم .

گنج بخش : ش ۱۳۴۵۰ .

۶۲- «نسخه صحیحہ بوستان محشی»: لاهور، الہی بخش و محمد جلال الدین، اسلامیہ سٹیم پریس، ۱۳۴۷ھ/۱۹۲۸م، ۲۲۶ ص، ۲۷×۱۸ سم.

گنج بخش: ش ۱۳۴۴۸.

۶۳- «بوستان چوب قلم»: لاهور، حاجی ملک دین محمد اینڈ سنز، دین محمدی الیکٹرک پریس، ۱۳۵۰ھ/۱۹۳۱-۳۲م، محشی، بخامہ مولوی احمد حسین خان ساکن عادل گڑھ و مولوی حکیم اللہ رکھا قریشی ساکن روڑس تحصیل و ضلع سیالکوٹ، ۳۴۰ ص، ۲۶/۵×۱۸ سم.

گنج بخش: ش ۱۸۰۶.

۶۴- لاهور، شیخ غلام علی اینڈ سنز، علمی پرنٹنگ پریس، شعبان ۱۳۵۲ھ/نومبر ۱۹۳۳م، محشی، ۳۴۰ ص، ۲۷ سم. اشرفیہ.

۶۵- «بوستان مترجم»: لاهور، ملک دین محمد اینڈ سنز، دین محمدی پریس، ۱۹۳۴م/۵۳-۵۲ھ، ۴۸۰ ص، ۲۸ سم. جمیل احمد.

۶۶- بمبئی، ۱۳۱۸ش/۱۹۳۹م، سنگی، وزیری، خط درشت، ۳۳۶ ص. مشار: ۷۹۵.

۶۷- «بوستان مترجم ترجمہ از مولوی جعفر علی و سید محمد امیر حسن نورانی استاد عربی و فارسی در اسلامیہ کالج لکھنؤ.

لکھنؤ، رام کمار پریس، ۱۹۵۲م (۷۲-۱۳۷۱) چاپ اول، سنگی، ۳۷۰ ص.

نوشاہیہ.

۶۸- دهلی، سب رنگ کتاب گهر، دهلی پرنٹنگ ورکس، ۱۳۷۴هـ/ ۵۵-۱۹۵۴م، محشی، ۲۴۰ ص، ۲۵/۵ سم.

جمیل احمد.

۶۹- «بوستان مترجم»: متن فارسی با ترجمه بین السطور به زبان اردو از عبدالکریم سعدی (معاصر) (تنها ترجمه باب اول است) با مقدمه دکتر نبی بخش بلوچ.

حیدر آباد (سندھ)، آزاد بک ڈپو، سعید آرٹ پریس، (۱۹۵۶م/۱۳۷۶هـ) بخط عبدالمجید یوسف زئی، ۱۰۴ ص، ۱۸×۱۲ سم.

گنج بخش: ش ۱۹۵۲.

۷۰- پیشاور، محمد عبدالخالق، (۱۳۷۹هـ/۶۰-۱۹۵۹م)، بتصحیح و تنقیح مولوی نقیب احمد اوچی دیوبندی، محشی، ۴۵۴ ص، ۵/۲۸×۲۰ سم.

گنج بخش: ش

۷۱- کراچی، ایجوکیشنل پریس، ۱۹۶۵م/۸۵-۱۳۸۴هـ، با ترجمه و حواشی به اردو، ۳۲۸ ص، ۲۳/۵ سم.

اشرفیه.

چاپهای دیگر به نقل از دیوان هند: ۸۱. در دست چپ شاهزاده قفسه و در داخل پرانتز سال میلادی چاپ کتاب است.

306. 32. C. 17 (1869).	2182/2 (1875).
306. 33. E. 25 (1869).	2183/1 (1875).
2035/1 (1869).	306. 33. E. 12 (1875).
2179/1 (1869).	2105/7 (1876).
2208/2 (1869).	2180/1 (1876).
2208/7 (1869).	2204/1 (1876).
2029/1 (1869).	2208/3 (1876).
2038/1 (1869).	Per. E. 106 (1876).
2034/2 (1870).	2335/1 (1876).
2208/8 (1971).	2205/7 (1876).
2083/1 (1872).	2181/1 (1877).
306. 33. E. 26 (1873)	2179/8 (1877).
306. 33. E. 13 (1873)	2208/4 (1877).
2065/3 (1873).	2208/5 (1877).
2066/2 (1874).	2209/1 (1877).
863/22 (1874).	2208/6 (1878).
2104/3 (1874).	306. 33. E. 24 (1881).
306. 32. C. 8 (1874).	302/3 (1886).
306. 31. F. 28 (1874).	306. 32. B. 13 (1882).
916/1 (1874).	306. 32. D. 22 (1888).
916/9 (1874).	682/5 (1893).
2066/3 (1875).	3723/1 (1905).
2082/1 (1875).	Per. F. 50/1 (1916).
2178/1 (1875).	Per. F. 22 (1931).

قسمت دوم

چاپ های بی تاریخ

۱- بمبئی ، مطبع محمدی ، باهتنام علی بهائی شرف علی سورتی ،
بتصحیح و تزیید حواشی نثار احمد بریلوی ، ۳۳۶ ص ،
۲۵×۱۷ سم .

گنج بخش : ش ۱۳۴۱۵ .

۲- بمبئی ، سنگی ، وزیری ، ۲۱۰ ص .

مشار : ۷۹۶ .

۳- بمبئی ، سنگی ، وزیری ، ۲۱۹ ص .

مشار : ۷۹۴ .

۴- «بوستان محشی جلی قلم» : پشاور ، میان حاجی محمد و
عبدالرحمان ، گیس پرئشک ورکس لاهور ، حواشی از ملا ککه
و ملا محمد خطاب و ملا گاڑه ، ۴۳۹ ص ، ۲۷×۱۸ سم .

گنج بخش : ش ۱۳۴۴۵ .

۵- کانپور ، مطبع قیومی ، ۲۰۸ ص .

اداره ادبیات .

۶- «نسخه صحیحہ بوستان» : کراچی ، محمد سعید اینڈ سنز

تاجران کتب ، مطبع سعیدی ، محشی ، ۳۳۴ ص ، ۲۴ × ۱۸ سم
خانہ فرهنگ : ش ۸۷۷ .

۷- لاهور ، چراغ الدین و سراج الدین ، ۱۲۸ ص ، محشی ،
۲۴/۵ سم .
اشرفیہ .

۸- لاهور ، مطبع رفاه عام ، بفرمائش سردار جوت سنگھ ، سنگی ،
۴۲۷ ص .
نوشاہیہ .

۹- لاهور ، مطبع مفید عام ، ۴ + ۴۷۴ ص ، ۲۶/۵ × ۱۸ سم .
گنج بخش : ش ۱۵۰۱۶ .

۱۰- لکھنؤ ، مطبع نامی منشی گلاب سنگھ ، ۴۷۴ ص ، ۲۴ × ۱۷/۵ سم .
گنج بخش : ش ۱۰۹۸۹ .

۱۱- لکھنؤ ، مطبع نولکشور ، سنگی ، ۲۱۲ ص .
نوشاہیہ .

۱۲- ملتان ، مکتبہ شرکت علمیہ ، ایورگرین پریس لاهور ، ۲۴۴ ص ،
سنگی ، ۲۴ سم .
جمیل احمد .

۱۳- مطبع مرتصوی ، ۲۱۶ ص ، محشی ، ۲۷ × ۱۷/۵ سم .
گنج بخش : ش ۲۹۵۹ .

۱۴- مطبع حجری ، ۱۸۷ ص ، محشی ، ۲۶/۵ سم .
جمیل احمد .

۱۵- مطبع میر حسن رضوی ، ۲۱۶ ص ، سنگی ، محشی ، ۲۶×۱۶ سم .
گنج بخش : ش ۱۶۸۲۱ .

برای بعضی چاپهایی دیگر رجوع کنید به : دیوان کلیات سعدی .

قسمت سوم

انتخاب بوستان

پیرایه خرد

برای کلاس دوم مدارس متوسطه پنجاب .

۱- لاهور ، مفید عام پریس ، ۱۸۹۴/ (۱۲-۱۳۱۱ هـ) ، ۱۹۴ ص ،

سنگی ، ۱۶/۵ سم .

دیوان هند : ۴۰۲ .

۲- لاهور ، مفید عام پریس ، ۱۹۰۶/ (۱۳۲۴ هـ) ، ۲۳۸+۲ ص ،

سنگی ، ۱۸ سم .

دیوان هند : ۴۰۲ .

۳- (هند) ، ص ۱۶۱-۲۵۱ ، ۲۳/۵ × ۱۶ سم .

کنج بخش : ش ۱۸۷۵۴ .

عقود فارسی لیس صاحب - عقد هشتم - نظم نمبر چهارم -

عقد منظوم - منتخب بوستان مولانا سعدی شیرازی .

بتصحیح ولیم ناسولیس Nassau Less و مولوی کبیرالدین ،

برای بهره انگریزی و فارسی مدرسه کلکته .

۴- کلکته ، کالج پریس ، ۱۸۶۳ م/ ۸۰-۱۲۷۹ هـ ، ۱۵۱ ص ،

سربی ، ۲۱/۵ × ۱۳/۵ سم .

گنج بخش : ش ۱۶۷۰۷ .

عقد منظوم

۵- کلکته ، ۱۸۷۶م/ (۱۲۹۳ه) چاپ دوم ، ترجمه انگلیسی و توضیحات از عدالت خان ، ۴+۱۶+۲۰۱ ص ، ۲۱/۵ سم . دیوان هند : ۸۳ .

۶- کلکته ، ۱۸۸۱م/ (۱۲۹۸ه) چاپ سوم ، ۲۲+۱۹۴ ص ، ۲۱ سم . دیوان هند : ۸۳ .

گلدسته دانش

از محی الدین محمد . در ۱۲۹۹ه . کتاب درسی برای کلاس پنجم در مدارس متوسطه پنجاب .

۷- لاهور ، مطبع سرکاری ، ۱۸۸۳م/ (۱۳۰۰ه) ، ۱۷۰ ص ، ۱۶×۱۲ سم .

گنج بخش : ش ۱۱۱۴۳ .

۸- آگره ، مطبع مفید عام ، ۱۳۰۳ه/ ۱۸۸۶م ، ۱۷۰ ص ، ۲۴×۱۵ سم .

گنج بخش : ش ۶۶۳۳ .

۹- اله آباد ، ۱۸۸۸م/ ۱۳۰۵ه ، سنگی ، وزیری ، ۱۷۰ ص . مشار : ۴۲۷۱ .

۱۰- لکهنو ، مطبع نولکشور ، ۱۸۹۶م/ (۱۳۱۳-۱۴ه) ، سنگی ، ۱۱۰ ص ، ۲۱ سم .

دیوان هند : ۱۶۱ .

۱۱- لاهور ، مفید عام پریس ، ۱۹۰۴م/ (۵۱۳۲۲) ، ۲۰۴ ص ،
سنگی ، ۱۷/۵ سم .

دیوان هند : ۱۶۱ .

۱۲- لاهور ، ۱۹۰۷م/ (۵۱۳۲۵) ، ۲۲۹+۱ ص ، سنگی ،
۱۸/۵ سم .

دیوان هند : ۱۶۱ .

SELECTION BOSTAN

۱۳- کلکته ، پرشین پریس ، کالج آف فورٹ ولیم ، ۲۴ ذی الحجہ
۱۲۲۴ھ/ ۳۱ ژانویه ۱۸۱۰م ، بتصحیح اللہ داود و کرم حسینی
۱۰۴ ص ، سر بی ، ۲۷/۵ × ۲۰ سم

گنج بخش : ش ۵۳۸۹ .

گزیده های گونا گون

۱۴- هند، ۶۴-۱۸۶۳م/ (۵۱۲۸۰)، وزیری، ۴۸+۲۴+۲۳+۱ ص،
(چنین بنظر میرسد که انتخاب کتابهای دیگر نیز همراه دارد) .

مشار: ۷۹۶ .

۱۵- لاهور، مطبع سرکاری، ۱۸۶۷م/ (۵۱۲۸۴) ۸۸ ص، سنگی،
۲۱/۵ سم .

دیوان هند : ۸۲ .

۱۶- لاهور، مطبع سرکاری، ۱۸۶۸م/ (۵۱۲۸۵) ۸۸ ص،
سنگی، ۲۱/۵ سم .

دیوان هند : ۸۲ .

۱۷- لکھنؤ ، مطبع نولکشور ، ۱۸۶۹م/ (۱۲۸۶ھ) ، باب چہارم
و ہفتم ، ۸۱ ص ، سنگی ، ۲۴ سم .

دیوان ہند : ۸۲ .

۱۸- الہ آباد ، گورنمنٹ پریس ، ۱۸۷۲م/ (۱۲۸۹ھ) ، بکوشش
سعید الدین احمد ، ۷۵-۸۱ ص ، سنگی ، ۲۳ سم .

دیوان ہند : ۳۶۳ .

۱۹- الہ آباد ، گورنمنٹ پریس ، ۱۸۷۳م/ (۱۲۹۰ھ) ، بکوشش
سعید الدین احمد ، سنگی ، ۲۴ سم .

دیوان ہند : ۳۶۳ .

۲۰- الہ آباد ، گورنمنٹ پریس ، ۱۸۷۶م/ (۱۲۹۳ھ) ، بکوشش
سعید الدین احمد ، سنگی ، ۲۴ سم .

دیوان ہند : ۳۶۳ .

۲۱- لاہور ، مطبع سرکاری ، ۱۸۷۶م/ (۱۲۹۳ھ) ، ۱۵۵ ص ،
سنگی ، ۲۲/۵ سم .

دیوان ہند : ۸۲ .

Readings from Persian Prose and Poetry, for
high schools.

گرد آوری از این - اے حاجب شاہی ، کارندہ شعبہ آموزش و
پرورش ایالت برودہ (ہند) .

انتخاب گلستان ، کریمہ و بوستان و کتب دیگر است . با مقدمہ
الکلیسی .

۲۲- سورت (ہند) ، آئی - پی - مشن پریس ، ۱۹۱۱ م/ ۱۳۲۹ھ ،

چاپ سوم ، سری ، ۲۱۳ + ۱۲۴ ص ، ۵/۲۰ × ۱۳ سم .

گنج بخش : ش . ۳۹۲ .

**Selections from Persian Prose and Poetry, for
standards V, VI and VII of high schools.**

کرد آوری از Pestonjee Kavasjee Kanga . انتخاب

۶۵ حکایت گلستان و کریمما و بوستان و کتب دیگر است .

با مقدمہ انگلیسی .

۲۳- بمبئی ، برٹش انڈیا پریس ، ۱۹۲۱ م/ ۱۳۳۹-۴۰ھ ، چاپ

چهارم ، ۲ + ۱۳۸ + ۷۱ ص ، ۵/۲۰ × ۱۴ سم .

گنج بخش : ش . ۳۷۶ .

قسمت چهارم

فرهنگ نامه های لغات بوستان

حل ترکیب بوستان باب دوم و سوم .

از منشی محمد بلال . به سال ۱۲۹۸/۱۸۸۱ م با ترجمه اردو .

۱ - دهلی ، مطبع یوسفی ، ۱۲۹۸/۱۸۸۲ م ، چاپ دوم ، سنگی ،

۱۰۴ ص .

نوشاویه .

حل ترکیب بوستان

از ناشناس .

۲ - لاهور ، ۱۲۹۸/۱۸۸۱ م ، سنگی ، وزیری ، ۲۰۸ ص .

بشار : ۷۹۶ و ۱۸۰۰ .

فرهنگ بوستان = فرهنگ صحیحہ بوستان

از سید ابن حسن . در سالهای ۱۲۸۱-۹۸/۸۰-۱۲۶۴ م نگاشته

است . به ترتیب حروف تهجی و به رعایت حرف اول و دوم

آغاز : عندلیب خامه در بوستان ستائش بهار آفرینی زمزمه

پرداز است .

۳ - لکهنو ، مطبع نولکشور ، محرم ۱۲۹۸/۱۸۸۰ م ، سنگی ،

۲۲ ص ، ۲۳ سم .

گنج بخش : ش ۱۳۴۹۸ و ش ۴۸۷۳ . دو چاپ در یک سال .
 ۴- کانپور ، مطبع نولکشور ، ۹۰-۱۸۸۸م/۷-۵۱۳۰۵ ، سنگی ،
 وزیری ، ۲۲ + ۳۲ ص (با فرهنگ گلستان) .
 مشار : ۳۷۰۲ .

۵- کلکته ، بفرمائش محمد عبدالقیوم ، مطبع قیومی کانپور (صفحه
 عنوان) ، مطبع مجیدی (خاتمه) ، صفر ۱۳۲۷/۵۱۹۱۸م ،
 ص ۲۸۷-۳۰۸ ، ۵/۲۴ × ۱۶ سم .
 گنج بخش : ش ۱۲۶۲۵ .

فرهنگ بوستان

از محمد عبدالله گلشن .

۶- لکهنو ، ۱۳۱۱/۵۱۸۹۳-۹۴م ، وزیری ، ۲۰ ص .
 مشار : ۳۷۰۱ .

کشاف اسرار یعنی حل الت ترکیب منتخب بوستان

از محمد عبدالغفور مدرس اول مدرسه هانی پت ضلع کرنال (هند) .
 در سال ۱۲۹۶ هـ حل ترکیب انتخابی که «مروجه مدارس
 سرکاری احاطه پنجاب» بود . به اردو .

آغاز : باب اول در بیان عدل و رای . . . نوشته می شود
 فعل حال مجهول باب اول به ترکیب توصیفی مفعول .

۷- لاهور ، مطبع مفید عام ، بفرمائش گلاب سنگه ۱۲۹۹/م
 ۱۸۸۲م ، سنگی ، چاپ اول ، ۳۱۴ ص ، ۲۵ × ۱۶ سم .
 گنج بخش : ش ۱۶۹۳۱ . نوشاهیه .

قسمت پنجم

ترجمه های بوستان

اردو :

بوستان مترجم

از مولوی جعفر علی و سید محمد امیر حسن نورانی .

رک به شماره : ۶۷

بوستان مترجم

از عبدالکریم سعدی . مدیر مجله الهلال ، (معاصر) .

رک به شماره : ۶۹ .

بوستان مترجم منظوم

از گویند پرشاد فضا بن دیبی پرشاد . در ۱۲۹۵ هـ (= هجری

بوستان اب یه رشک بهار).

۱- کانپور ، مطبع نولکشور ، ژوئیه ۱۸۸۰ م / رجب ۱۲۹۷ هـ ،

چاپ سوم ، محشی ، ۳۳۲ ص .

اداره تحقیقات : ش ۷۳۴۱ (اخلاق) .

دو ترجمه دیگر

رک به شماره : ۶۵ ، ۷۱ .

بچوں کی بوستان

ترجمہ اردوی پنڈہای بوستان برای کودکان

رحمانیہ : ۸ .

شمیم بوستان

از محمد عبدالواحد نولوی غازی پوری . بفرمائش حاجی محمد سعید تاجر کتب ، کلکتہ .

آغاز (مقدمہ) : مالک بوستان کون و مکان کی حمد و ثنا .

ترجمہ : بنام جہاندار جان آفرین . شروع کرتا ہوں میں جہان رکھنے والے جان پیدا کرنے والے کے نام سے .

رک بہ شمارہ : ۵۳ .

ترجمہ از ملک عنایت اللہ

۲۔ چاپ : با متن فارسی، ترجمہ در میان سطرہا چاپ شدہ، لاہور، ملک دین محمد و پسران (ب ت) .

اختر راہی .

ترجمہ و حواشی از قاضی سجاد حسین

مدرس مدرسه عالیہ فتح پوری دہلی ، در ۱۳۸۱ھ/۱۹۶۱م

نگاشتہ شدہ امت :

یہ معجزہ معدی کا ، یہ شان خدا کی ہے

انیس سو آکسٹھ میں ہوا گل ہے بہار افزا

۳- دهلی ، کتاب خانه سب رنگ، (۵۱۳۸۱/۱۹۶۱م).

اختر راهی .

ترجمه منتخبی از بوستان

از سید شاه محمد نعیم ندوی فردوسی .

۴- حیدر آباد سندھ (۵۱۳۷۶/۱۹۵۷ م) .

اختر راهی :

حکایات سعدی

ترتیب و ترجمه از طالب هاشمی .

۵- لاهور ، شعاع ادب ، (ب ت) .

اختر راهی :

مثنوی دلآرام راضی

از جانی بهاری لال متخلص به راضی .

۶- چاپ نامعلوم .

اختر راهی :

قسمت ششم

شرح های بوستان

فارسی :

انهار الاسرار

از علیم حسنی حسینی جالندهری مرید میر سعید معروف به سید بهیکه سیوانی. در سال ۱۱۴۵/۳۳-۱۷۳۲ م نگاشته است. گفت تاریخ شروع در ضمیر - از (کلام شیخ سعدی) یاد گیر. آغاز : حمد خداوندی را که در بوستان جان انهار اسرار جاری ساخته .

۱- لاهور، شیخ رحیم بخش، مطبع مطلع نور، ۱۲۸۶/۱۸۶۹ (م) ۲۲۴ ص، سنگی، ۲۵ × ۱۶ سم.

گنج بخش : ش ۲۱۴۹.

بهار بوستان

از منشی ٹیک چند بهار (م. ۱۱۸۰ ه) نگارنده «بهار عجم».

۲- لکهنو، مطبع نولکشور، ۱۹۲۷/۴۶-۱۳۴۵ ه، چاپ چهارم، ۶۱۰ ص، ۲۴ × ۱۵/۵ سم.

گنج بخش : ش ۲۵۴۱.

۳- دهلی ، مطبع محمود المطابع ، ۱۳۰۱ھ/ (۱۸۸۴م) ، ۴۹۴ ص ، سنگی ، ۲۶ سم .

دیوان هند : ۸۲ .

فرهنگ و شرح بوستان

از مولوی تمیز الدین بن محمد یاور .

۴- کلکتہ ، مطبع ایشیاتک لیتھو گرافک کمپنی ، ۱۲۴۴ھ/ ۱۸۲۸م در حاشیہ بوستان .

گنج بخش : ش ۱۱۱۱۹ .

شرح بوستان

از قادر علی .

۵- کلکتہ محمدی پریس ، ۱۸۲۹م/ (۶۵-۱۲۶۶ھ) ، ۵۰۴ ص . بانک ملی .

شرح بوستان مشہور محمدیہ تصنیف مولانا محمد گلہوی معروف بہ شرح محمد گلہوی - مع از دیاد و مطالب مفیدہ .

از محمد بن غلام محمد گلہوی کہ شرح شرفنامہ را در ۱۲۴۵ھ نگاشته بود .

آغاز : الحمد لله ... اما بعد بعرض می رساند راجی الی رحمة العلام الصمد .

۶- لاہور ، ۱۸۷۷/۵۱۲۹۴ م .

مشار : ۳۲۱۲ .

۷- لاہور ، میان چراغ الدین و سراج الدین ، مطبع مصطفائی ،

ب ت ، ۴۶۴ ص ، سنگی ، ۲۵ سم .

گنج بخش : ش ۲۲۴۵ .

شرح بوستان

از نا شناس .

۸- (کلکتہ) ، مطبع قادری ، ۱۸۳۶م/۵۶-۵۱۲۴۶ ، ۵۲۳ ص ،

۳۰/۵ سم .

دیوان ہند : ۸۲ .

۹- لاہور ، بفرمائش چراغ الدین ، مطبع خورشید عالم ، ۱۲۹۷ھ/

۱۸۸۰ م ، ۴۶۴ ص .

گنج بخش .

کریما = پند نامه

درشش قسمت :

۱. چاپ های متن کریما (تاریخ دار وبدون تاریخ)

۲- انتخاب

۳- تضمین

۴- فرهنگنامه های لغات

۵- ترجمه ها

۶- شرح ها

قسمت اول

چاپ های تاریخ دار

۱- ۱۲۵۷/۱۸۴۱ (م). .

آصفیه ۳ : ۶۸۴ .

۲- (کلکته) ، ایشیاتک لیتوگرافک پریس ، ۱۲۶۱/۱۸۴۵ م ،

با ترجمه منظوم از مظفر علی خان واله ، ۷ + ۲۳ ص ، سنگی ،

۲۴/۵ سم .

دیوان هند : ۳۹۱ .

۳- آگره ، سکول بک پریس ، ۱۲۶۳/۱۸۴۷ م ، ۱۵ ص ،

۲۵/۵ سم .

دیوان هند : ۳۹۱ .

۴- مدراس ، مطبع جامع الاخبار ، ۱۲۶۴/۱۸۴۸ (م) ، حواشی

از سید رحمت الله ، ۱۹ ص ، سنگی ، ۲۵/۵ سم .

دیوان هند : ۳۹۱ .

۵- (بریلی) ، مطبع عمدة الاخبار ، ۱۲۶۵/۱۸۴۹ (م) ، ۱۳ ص ،

سنگی ، ۲۲/۵ سم .

دیوان هند : ۳۹۱ .

۶- میرٹھ ، مطبع قادری ، ۱۲۶۶ھ/۱۸۵۰م ، سنگی ، ۱۶ ص ،
۲۲/۵ سم .

دیوان ہند : ۳۹۱ .

۷- آگرہ ، مطبع جام جمشید ، (۱۲۴۷ھ)/۱۸۵۱م ، با ترجمہ
منظوم و حواشی ، ۱۶ ص ، سنگی ، ۲۶/۵ سم .

دیوان ہند : ۳۹۱ .

۸- کانپور ، مطبع مصطفائی ، ۱۲۶۸ھ/ (۱۸۵۱م) ، ۱۶ ص ،
سنگی ، ۲۵ سم .

دیوان ہند : ۳۹۲ .

۹- سیالکوٹ ، مطبع چشمہ فیض ، (۷۱-۱۲۷۰ھ)/۱۸۵۴م ،
۹ ص ، سنگی ، ۲۹ سم .

دیوان ہند : ۳۹۲ .

۱۰- کانپور ، مطبع مصطفائی ، ۱۲۷۲ھ/ (۵۶-۱۸۵۵م) ، ۱۶ ص ،
بانک ملی .

۱۱- ۱۲۷۳ھ/ (۵۷-۱۸۵۶م) ، با ترجمہ .

بانک ملی .

۱۲- "نسخہ صحیح کریما" : مدراس ، مطبع مخزن الاخبار ،
۱۲۷۴ھ/ (۱۸۵۷م) ، محشی ، سنگی ، ۱۶ ص ، ۲۴/۵ سم .

دیوان ہند : ۳۹۲ .

۱۳- لاہور ، ۱۸۶۱م/ (۷۸-۱۲۷۷ھ) ، سنگی ، ۱۲ ص .

مشار : ۴۰۶۲ .

- ۱۴- کانپور ، ۵۱۲۷۷/ (۶۱-۱۸۶۰م) ، سنگی ، ۲۰ ص .
 مشار : ۴۰۶۲ .
- ۱۵- لکهنو ، مطبع مصطفائی ، ۵۱۲۷۹/ (۶۳-۱۸۶۲م) ، ۱۴ ص .
 اداره ادبیات .
- ۱۶- کانپور ، مطبع نظامی ، ۵۱۲۸۵/ ۱۸۶۸م ، ۱۲ ص ، در پنج گنج ،
 سنگی ، ۲۷ سم .
 دیوان هند : ۳۹۵ .
- ۱۷- کانپور ، مطبع نظامی ، ۵۱۲۸۵/ ۱۸۶۸م ، ۱۲ ص (با پنج گنج
 مروجه پنجاب) محشی ، ۲۴ × ۱۵/۵ سم .
 گنج بخش : ش ۱۷۱۴۴ .
- ۱۸- لدھیانہ ، امریکن مشن ، ۵۱۸۶۹/ (۸۶-۱۲۸۵ھ) ، ص ۷۱-۸۴
 در منتخبات فارسی ، سنگی ، ۲۰ سم .
 دیوان هند : ۳۶۳ .
- ۱۹- بمبئی ، مطبع حیدری ، ۵۱۲۸۷/ (۱۸۷۰م) ، در مجموعه
 ص ۳۲ ، سنگی ، ۲۴ سم .
 دیوان هند : ۳۸۳ .
- ۲۰- لاهور ، ۵۱۸۷۲/ (۱۲۸۹ھ) ، سنگی ، وزیری ، ۱۲۵ ص !
 مشار : ۴۰۶۲ .
- ۲۱- مطبع نولکشور ، ۵۱۲۸۹/ ۱۸۷۲م ، ۱۲ ص .
 اداره ادبیات .

۲۲- «کریم با معانی» ، بمبئی ، انگلش اینڈ گجراتی پرنٹنگ پریس ،
 ۱۸۷۳م/ (۵۱۲۹۰) ، به حروف گجراتی و توضیحات بزبان
 گجراتی ، ۲ + ۴۰ ص ، ۲۱ سم .
 دیوان هند : ۳۹۲ .

۲۳- لکھنو ، ۱۸۷۴م/ (۵۱۲۹۱) ، سنگی ، وزیری ، ۵۳ ص .
 مشار : ۴۰۶۳ .

۲۴- بمبئی ، ۱۸۷۴م/ ۵۱۲۹۱ ، سنگی ، ۲۱ سم .
 دیوان هند : ۲۰۱ .

۲۵- دهلی ، مطبع فاروقی ، ۵۱۲۹۱/ (۱۸۷۴م) ، ۱۲ ص ، در
 پنج گنج ، سنگی ، ۲۵ سم .
 دیوان هند : ۳۹۵ .

۲۶- (لاهور) ، مطبع محمدی ، ۵۱۲۹۱/ (۱۸۷۴م) ، با ترجمہ
 منظوم به اردو ، ۱۶ ص ، سنگی ، محشی ، ۲۵ سم .
 دیوان هند : ۳۹۲ .

۲۷- دهلی ، مطبع فاروقی ، ۵۱۲۹۲/ (۱۸۷۵م) ، ۱۲ ص در پنج
 گنج ، سنگی ، ۲۵ سم .
 دیوان هند : ۳۹۵ .

۲۸- کوجرانوالہ ، ۱۸۷۵م/ (۵۱۲۹۲) ، سنگی ، خشتی ، ۱۶ ص .
 مشار : ۴۰۶۳ .

۲۹- بمبئی ، مطبع حیدری ، ۵۱۲۹۴/ ۱۸۷۷م ، ص ۲-۱۴ ، در

پنج گنج ، سنگی ، ۲۱ سم .
دیوان هند ۳۹۵ .

۳- کانپور ، ۵۱۲۹۴/م (۱۸۷۷) ، سنگی ، وزیری ، ۱۶ ص .
مشار : ۴۰۶۲ .

۳- میرٹھ ، ۵۱۲۹۴/م (۱۸۷۷) ، سنگی ، وزیری ، ۱۲ ص .
مشار : ۴۰۶۳ .

۳۲- لاهور ، چراغ دین ، مطبع خورشید عالم ، ۱۸۷۷/م (۱۲۹۴هـ)
چاپ اول ، ۱۲ ص ، محشی ، ۵/۲۴ × ۱۶ سم .
گنج بخش : ش ۸۸۴۷ .

۳۳- کانپور ، ۵۱۲۹۶/م (۱۸۷۹) ، سنگی ، وزیری ، ۳۲ ص .
مشار : ۴۰۶۲ .

۳۴- آگرہ ، ۱۸۸۰/م (۱۲۹۷هـ) ، سنگی ، وزیری ، ۱۶ ص .
مشار : ۴۰۶۲ .

۳۵- بمبئی ، مطبع صفدری ، ۱۸۸۵/م (۱۳۰۲-۳) ، ۱۲ ص .
ادارۂ ادبیات .

۳۶- «کریما معرب» : مطبع نولکشور ، (اوت ۱۸۸۷/م ۱۳۰۴هـ) ،
سنگی ، ۲۶ ص ، اعراب گذاری از کالکا پرشاد موجود .
نوشاهیہ .

۳۷- بمبئی ، مطبع محمدی ، ۱۸۸۷/م ۱۳۰۴ ، ۱۲ ص ، در

مجموعه ، ۲۵ × ۱۶/۵ سم .

گنج بخش : ۱۷۵۵ .

۳۸- امرتسر ، چشمه نور پریس ، ۱۸۸۸ م / (۶-۱۳۰۵ هـ) ، با ترجمه

پنجابی ، ۳۶ ص ، ۲۲ سم .

محمد موسی .

۳۹- لاہور ، ۱۸۹۰ م / (۸-۱۳۰۷ هـ) ، سنگی ، وزیری ، ۲۴ ص .

مشار : ۴۰۶۲ .

۴۰- بریلی ، ۱۸۹۴ م / (۱۲-۱۳۱۱ هـ) ، سنگی ، وزیری ، ۲۰ سم .

مشار : ۴۰۶۲ .

۴۱- لکھنؤ ، ۱۸۹۶ م / (۱۴-۱۳۱۳ هـ) ، سنگی ، وزیری ، ۱۶ ص .

مشار : ۴۰۶۳ .

۴۲- بمبئی ، ۱۳۱۲ هـ / (۹۵-۱۸۹۴ م) ، سنگی ، رقی ، ۱۲۴ ص .

مشار : ۴۰۶۲ .

۴۳- لکھنؤ ، ۱۳۱۲ هـ / (۹۵-۱۸۹۴ م) ، سنگی ، وزیری ، ۵۳ ص .

مشار : ۴۰۶۳ .

۴۴- مراد آباد ، ۱۸۹۸ م / (۱۶-۱۳۱۵ هـ) ، سنگی ، وزیری ،

۳۶ ص .

مشار : ۴۰۶۳ .

۴۵- پیشاور ، بفرمائش دیوان وزیر سنگھ ، مفید عام پرنٹنگ ورکس

لاهور، ۱۳۱۷ھ/۱۹۰۰م ص ۲-۱۲، در مجموعہ پنج گنج
مروجہ پنجاب، ۲۳×۱۴ سم.

گنج بخش: ش ۱۱۷۳۶.

۴۶- لاهور، ۱۹۰۰م/ (۱۳۱۷ھ)، سنگی، وزیری، ۶۰+۲۵ ص!
مشار: ۴۰۶۲.

۴۷- بمبئی، ۱۳۲۳ھ/۱۹۰۵م، سنگی، وزیری، ۳۲ ص.
مشار: ۴۰۶۲.

۴۸- بمبئی، ۱۳۲۳ھ/۱۹۰۵م، سنگی، رقی، در پنج گنج.
مشار: ۴۰۶۳.

۴۹- «پند نامہ عرف کریم»: لاهور، حاجی چراغ الدین و
سراج الدین، هندوستان سٹیم پریس، ۱۳۲۴ھ/۱۹۰۶م،
سنگی، ۱۶ ص.
نوشاہیہ.

۵۰- حیدر آباد (دکن)، مطبع فیض الکریم، ۱۳۲۵ھ/ (۱۹۰۷م)،
۳۳ ص، با ترجمہ.
ادارہ ادبیات.

۵۱- کلکتہ، ریاض الاسلام پریس، ۱۳۲۶ھ/ (۱۹۰۸-۹م)، چاپ
دوم، با ترجمہ منظوم بہ بنگالی از منشی محمد مہر اللہ،
۷۱ ص، ۱۷/۵ سم.
دیوان ہند: ۳۹۲.

۵۲- حیدر آباد (دکن) ، مطبع اصح المطابع ، ۱۳۲۷ھ/ (۱۹۰۹م) ،
۲۴ ص .

اداره ادبیات .

۵۳- «کریمہ خوشخط بہ قلم جلی» : لکھنو ، مطبع نو لکشور ،
دسامبر ۱۹۱۲م/ (محرم ۱۳۳۱ھ) ، بخط اعجاز رقم ، ۲۴ ص ،
۲۶ × ۲۰ سم .

گنج بخش : ش ۱۳۲۴ .

۵۴- لاہور ، مطبع مجتہائی ، ۱۳۳۱ھ/ (۱۹۱۳م) ، مغرب ، با ترجمہ
بین السطور بہ اردو ، ۳۲ ص ، سنگی ، ۲۵ سم .
دیوان ہند : ۳۹۲ .

۵۵- «ہند نامہ حضرت شیخ سعدی عرف کریمہ» : لاہور ، گلاب
سنگھ ، مفید عام پریس ، ۱۳۳۱ھ/ ۱۹۱۳م ، سنگی ، ۱۶ ص .
نوشاہیہ : ش ۱۶۱۱ .

۵۶- مدراس ، ۱۳۳۱ھ/ (۱۹۱۲م) ، سنگی ، وزیری ، ۴۱۱ ص !
مشار : ۴۰۶۳ .

۵۷- لاہور ، شیخ الہی بخش و محمد جلال الدین ، اسلامیہ سٹیم
پریس ، ۱۹۱۴م/ (۱۳۳۲ھ) ، محشی ، ۱۲ ص ، ۲۷ × ۱۸ سم .
گنج بخش : ش ۹۷۲ .

۵۸- لاہور ، کاپر آرٹ پرنٹنگ ورکس ، ۱۳۳۸ھ/ (۱۹۲۰م) ،
محشی ، در پنج گنج ، سنگی ، ۲۸ سم .

دیوان ہند : ۳۹۵ .

۵۹۔ «کریمہ جلی قلم» : لاہور ، دین محمد ، مطبع دین محمدی ،
حدود ۱۳۴۰ھ/۱۹۲۲م ، سنگی ، ۱۶ ص .

نوشاہیہ : ش ۱۵۵۸ .

۶۰۔ «کریمہ مترجم و معرب» : لاہور ، ملک دین محمد ، دین محمد
سٹیم پریس ، ۱۲ مہ ۱۹۲۴م/۱۳۴۲ھ ، ۳۲ ص ،
۵/۲۴×۱۶ سم .

گنج بخش : ش ۱۸۳۷ .

۶۱۔ لاہور ، پنجاب نیشنل پریس ، ۱۹۲۴م/(۱۳۴۲-۴۳ھ) ،
با ترجمہ بین السطور بزبان پشتو ، محشی ، ۲۰ ص ، سنگی ،
۲۸ سم .

دیوان ہند : ۳۹۲ .

۶۲۔ لاہور ، گروٹر سٹیم پریس ، ۱۳۴۳ھ/۱۹۲۵م ، با ترجمہ و
حواشی بزبان اردو ، ۱۹ ص ، درپنچ گنج ، سنگی ، ۲۸ سم .
دیوان ہند : ۳۹۵ .

۶۳۔ «کریمہ مترجم معرب» : لاہور ، غلام علی و برکت علی ،
علمی پرنٹنگ پریس ، ۱۳۵۱ھ/۱۹۲۸م ، سنگی ، ترجمہ اردو
درمیان سطرہا ، ۳۲ ص .

نوشاہیہ : ش ۱۶۱۰ .

۶۴۔ لاہور ، امرت الیکٹریک پریس ، ۱۹۳۳م/(۱۳۵۱-۵۲ھ) ،

با ترجمه پشتو و حواشی به فارسی ، در پنج گنج ، سنگی ،

۲۶ سم .

دیوان هند : ۳۹۵ .

۶۵- بمبئی ، ۵۱۳۵۷/۵۱۹۳۸ م ، سنگی ، ۱۶ ص .

مشار : ۴۰۶۳ .

۶۶- لاهور ، ملک سراج دین اینڈ سنز ، تعلیمی پریس ، اوریل

۱۹۵۷ م/۵۱۳۷۶ ، چاپ سوم ، ص ۱۶-۲ در مجموعه پنج

گنج فارسی ، ۲۲ × ۱۴ سم .

گنج بخش : ش ۱۶۰۷۷ .

۶۷- چانگام (بانگلادش) ، کتابخانه فیضیه ، مدرسه فیض العلوم

معین الاسلام ، ۱۹۶۳ م/ (۵۱۳۸۲-۸۳) ، حواشی بزبان اردو

از مولوی فیض الله .

۶۸- ساتان ، مکتبه امدادیه ، (حدود ۵۱۳۸۴/۶۵-۱۹۶۴ م) ،

با شرح اردو موسوم به فیض کریم از فیض الله ککروی ،

سنگی ، وزیری ، ۹۶ ص .

گنج بخش : ش ۱۱۶۹ .

۶۹- دهلی ، ۵۱۳۸۸/ (۱۹۶۸ م) ، سنگی ، وزیری ، ۱۲ ص .

مشار : ۴۰۶۲ .

۷۰- لاهور ، مکتبه قادریه ، ۵۱۳۹۵/۱۹۷۵ م ، با حواشی اردو

از محمد عبدالحکیم شرف قادری ، سنگی ، ۲۴ سم .

کنج بخش .

۷۱- پیشاور ، محمد عبدالخالق ۱۹۹۹م/ ۱۳۹۹هـ ، در پنج گنج ،

۷۲ ص .

لیاقت .

۷۲- چاپ های دیگر ، بنقل از دیوان هند : ۳۹۳ .

663/9 (18 ?).	2105/3 (1871).	2181/4 (1875)
800/10 (18 ?).	2211/6 (1872).	2211/12 (1875)
1482/7 (18 ?).	2211/7 (1872).	2211/12 (1875)
672/15 (1868).	1012/18 (1873).	2066/9 (1875)
797/7 (1868).	2205/4 (1873).	2066/10 (1875).
732/11 (1868).	2211/8 (1873).	2067/2 (1875)
2037/9 (1868).	2211/9 (1873).	2082/7 (1875).
2101/1 (1868).	2211/10 (1873).	2211/14 (1876).
100/3 (1869).	2065/12 (1873).	2211/17 (1876).
2035/10 (1869).	2034/7 (1874).	2211/18 (1876).
2055/7 (1869).	863/1 (1874).	2107/4 (1876).
679/11 (1869).	863/6 (1874).	2179/6 (1876).
680/5 (1869)	891/8 (1874).	669/15 (1876).
671/2 (1869).	891/12 (1874).	777/13 (1876).
2029/3 (1870).	891/13 (1874).	663/8 (1877).
2029/4 (1870).	1011/8 (1874).	663/9 (1877).
2039/12 (1870).	2460/4 (1874).	2211/19 (1877).
2211/2 (1870).	891/14 (1875).	2211/20 (1877).
2211/3 (1870).	916/6 (1875).	2211/22 (1878).
2211/4 (1870).	1011/5 (1875).	Per E. 27/7 (1918).
2211/5 (1870).		

چاپ های بدون تاریخ

- ۷۳- پیشاور ، حاجی محمد عبدالخالق ، مقبول عام پریس لاهور ،
ص ۱-۱۰ در پنج گنج فارسی مروجہ پنجاب ، ۲۵ × ۱۸ سم .
گنج بخش : ش ۱۸۳۰۹ .
- ۷۴- دهلی ، مطبع افتخار ، ۱۶ ص .
ادارہ ادبیات .
- ۷۵- ڈیرہ اسماعیل خان ، بفرمائش جوت سنگھ و سادھو سنگھ ،
مطبع مجتبائی لاهور ، محشی ، بخط عبدالغنی وزیر آبادی ،
۱۴ ص ، ۵/۲۱ × ۱۴ سم .
گنج بخش : ش ۱۳۸۲ .
- ۷۶- کراچی ، رحمان برادرس ، ایجوکیشنل پریس ، ۳۲ ص ،
۲۴ سم .
جمیل احمد .
- ۷۷- «کریم مترجم» : کراچی ، قرآن محل ، مطبع سعیدی ،
۳۲ ص .
ادارہ تحقیقات : ۱۳۸۴۷ (اخلاق) .
- ۷۸- کلکتہ ، کلکتہ فائن لیتھو پریس ، معرب ، ۳۲ ص .
- ۷۹- لاهور ، شیخ الہی بخش و محمد جلال الدین ، اسلامیہ سنیم
پریس ، ۱۶ ص ، ۲۵ × ۱۶ سم .
گنج بخش : ش ۱۶۳۸ .

۸۰۔ لاہور ، مطبع انوار احمدی ، سنگی ، ۷۶ ص (بایند نامہ عطار) .
نوشاہیہ .

۸۱۔ «کریمہ جلی قلم» : لاہور ، جے ایس سنت سنگھ ، آفتاب عالم
پریس ، ۱۶ ص .
نوشاہیہ .

۸۲۔ لاہور ، حاجی چراغ دین و سراج دین ، اسلامیہ سٹیم پریس ،
۱۶ ص ، ۲۶ × ۱۷ سم .
گنج بخش : ش ۱۵۰۲۹ .

۸۳۔ لاہور ، ملک سراج دین اینڈ سنز ، علمی پرنٹنگ پریس ، بخط
ایس حامد علی لاہوری ، ص ۱-۹ در مجموعہ پنچ گنج فارسی ،
۲۳/۵ × ۱۵/۵ سم .
گنج بخش : ش ۱۹۳۶ .

۸۴۔ ملتان ، مکتبہ شرکت علمیہ ، محشی ، ۱۶ ص ، ۲۵/۵ سم .
جمیل احمد

۸۵۔ مطبع حاجی مولوی محمد حسین ، محشی ، ۱۶ ص ،
۲۴/۵ × ۱۶ سم .
گنج بخش : ش ۱۳۳۷ .

بعضی چاپ ہا در بخش «کلیات دیوان سعدی» یاد شدہ است .

قسمت دوم

انتخاب کریمہ

1. Readings from Persian Prose and Poetry, for high schools.

گرد آوری از این - اے - حاجب شاہی ، کارمند شعبہ آموزش و پرورش برودہ (ہند) .

انتخاب گلستان و کریمہ و بوستان و کتب دیگر است . با مقدمہ انگلیسی .

۲- سورت (ہند) ، آئی - پی - مشن پریس ، ۱۹۱۱/م ۵۱۳۲۹ ، چاپ سوم ، سربے ۲۱۳ + ۱۲۴ ص ، ۲۰/۵ × ۱۳ سم .

گنج بخش : ش ۳۹۲۰ .

3. Selections from Persian Prose and Poetry, for standards V, VI and VII of high schools.

گرد آوری از Pestonjee Kavasjee Kanga . انتخاب ۶۵ حکایت گلستان و کریمہ و بوستان و کتب دیگر است . با مقدمہ انگلیسی .

۴- بمبئی ، برٹش انڈیا پریس ، ۱۹۲۱ء / ۴۰-۵۱۳۳۹ ، چاپ

چہارم ، ۲+۱۳۸+۷۱ ص ، ۵/۲۰×۱۴ سم .

کنج بخش : ش . ۳۷۶۰ .

قسمت سوم

تضمین کریمہ

تضمین کریمہ

از عبدالرحمان عبد .

۱- انبالہ ، بلالی پریس ، ۱۳۰۸ھ/۱۹۰۴م ، سنگی ، ۲۴ ص .

نوشاہیہ .

تضمین کریمہ

از ناشناس .

۲- بمبئی ، ۱۲۹۲ھ/۱۸۷۵م ، سنگی ، وزیری ، ۵۲ ص .

مشار : ۱۳۶۱ .

حکیمہ مسدس کریمہ

از حکیم عبداللہ خان .

۳- لاہور ، مطبع عزیز ، ۱۳۲۲ھ/۱۹۰۴م ، ۴۴ ص ، سنگی ،

۲۱/۵ سم .

دیوان ہند : ۳۹۴ .

مخمس کریم

از تراب علی قلندری کاکوری (م ۱۲۷۵/۵۹-۱۸۵۸ م).

آغاز: خدایا نکرديم عهدت وفا - فراموش گردید قول بلی

۴- لکهنو، مطبع علوی، ۱۲۸۲/۱۸۶۵ م، ص ۷۹-۹۶ در

کلیات تراب، ۲۵×۱۵ سم.

گنج بخش: ش ۵۴۴۸.

۵- کانپور، مطبع نظام، ۱۲۹۲/۱۸۷۵ (م)، ۴۰ ص، سنگی،

۲۵ سم.

دیوان هند: ۳۹۳.

مخمس کریم

از ناشناس.

۶- کراچی، ۱۳۰۲/۱۸۸۵ م، سنگی، وزیری، ۳۸ ص.

مشار: ۴۶۵۳.

مسدس کریم

از منشی عزیز الحق عزیز بنارسی.

۷- گورکھ پور، مطبع ریاض الاخبار، ۱۳۰۸/۱۹۰۴ م،

۴۴ ص، سنگی، ۲۱/۵ سم.

دیوان هند: ۳۹۴.

مسدس کریمہ

از ولی محمد نظیر اکبر آبادی - بہ اردو .

۸- سیالکوٹ ، مطبع چشمہ فیض ، ۵۱۲۶۹/۵۱۸۵۳ (م) ، ۲۰ ص ،
سنگی ، ۲۰ سم .

دیوان ہند : ۳۹۳ .

۹- دہلی ، مطبع مصطفائی ، ۵۱۲۷۰/۵۱۸۵۴ (م) ، ۱۶ ص ،
سنگی ، ۲۶/۵ سم .

دیوان ہند : ۳۹۴ .

۱۰- لکھنؤ ، مطبع نولکشور ، ۵۱۲۹۱/۵۱۸۷۴ (م) ، ۱۸ ص ،
سنگی ، ۲۶ سم .

دیوان ہند : ۴۹۴ .

۱۱- (کالپور) ، مطبع عزیز ، ۵۱۲۹۳/۵۱۸۷۶ (م) ، ۱۶ ص ،
سنگی ، ۲۷ سم .

دیوان ہند : ۳۹۴ .

مسدس کریمہ

از ناشناس .

۱۲- دہلی ، ۵۱۲۹۳/۵۱۸۷۶ ، سنگی ، وزیری ، ۲۴ ص .

مشار : ۴۷۴۸ .

قسمت چهارم

فرهنگ نامه کریم

حل ترکیب کریم

از شیخ احمد پسروری (پسرور کنونی - سیالکوٹ) مدرس دوم مدرسه تعلیم المعلمین لاهور بن میان شمس الدین . از همانست : حل ترکیب محمود نامه . در مقدمه می نویسد : «آنجا که پند نامه شیخ سعدی شیرازی کارآمد مبتدیان و منتهمیان است و کتابی است جامع نصایح کارآمد دنیا و دین ، تبرکاً ترکیبش شروع کردم . و این رساله حصه اول است . و بعد اتمام آن چند ابیات متفرقه را هم ترکیب کرده رساله ثانی و ثالث ترتیب خواهم داد» . اول بیت کریم را می نویسد ، سپس از نظر دستور زبان آن را توضیح می دهد .

آغاز : بعد الحمد والصلوة بر ضمائر الولى الابصار روشن و هویدا باد .

۱- لاهور بفرمائش مؤلف در مطبع کوه طور ، ۱۲۸۳/۱۸۶۶ م ،

چاپ دوم ، ۴۸ ص ۲۳ × ۱۴ سم .

گنج بخش : ش ۱۶۶۷۳ .

۲- لاهور ، مطبع محمدی ، ۱۸۷۶/۱۲۹۳ (ه) ، ۴۸ ص ،

سنگی ، ۲۵ سم

دیوان هند : ۳۹۳ .

حل التریب کریم

از امبا پرشاد ، بد اردو .

۳- دهلی ، مطبع کاشی ، ۱۸۷۹م/ (۱۲۹۶هـ) ، ۴۸ ص ، سنگی ،

۲۵ سم .

دیوان هند : ۳۹۳ .

فرهنگ کریم

از محمد نصر الله خان .

۴- حیدر آباد (دکن) ، ۱۲۹۰ھ/ (۱۸۷۴م) .

مهرست حیدر آباد .

قسمت پنجم

ترجمہ کریمہ

اردو

ترجمہ منظوم از ناشناس . رک بہ شماره : ۲۶ ص ۴۸ .

چهار ترجمہ دیگر ناشناخته . رک بہ شماره های : ۵۰ ، ۵۴ ،

۶۲ ، ۶۳ ص ۵۱ ، ۵۲ ، ۵۳ .

کریمہ مترجم و معرب

از ناشناس .

رک بہ شماره : ۶۳ ص ۵۳ .

نوشاہیہ : ۱۶۱۰ .

اردو کریمہ

ترجمہ منظوم از صبر رضوی مخدوم .

۱- شیخ پورہ مونگیر، (۱۳۸۰ھ)

اختر راہی .

ترجمہ شیخ سعدی کے ہند نامے کا (منظوم) .

از مظہر علی خان ولا ، بہ سال ۱۸۰۲ م / ۱۲۱۷ ھ . چنانکہ در

قطعہ تاریخ آمدہ است :

کریمہ کا جب ترجمہ کر چکا - تو مجھ سے میری طبع نے یہ

کہا . کہ تاریخ کہہ یادگار نہ طور - سن عیسوی کے موافق
 بغور . اسی فکر میں تھا کہ آئی ندا - «ہوا ترجمہ نظم میں
 یہ ولا» ۱۸۰۲ م .

۲- کلکتہ، ۱۲۱۷ھ/۱۸۰۲ م .
 اختر راہی .

فیض کریم

ترجمہ و شرح از مولوی فیض احمد ککروی ، در سال
 ۱۳۸۴ھ اول ترجمہ و سپس حل لغات و شرح ہر بیت آمدہ
 است .
 رک بہ شمارہ : ۶۸ ص ۵۴ .

گلشن شرافت (منظوم)

از سعید قریشی ، بہ سال ۱۳۸۱ھ (= پند خدای سخن)
 با حواشی مفیدہ و حل لغات در آغاز شرح حال سعدی شیرازی
 بہ اختصار نگاشتہ شدہ است .

۳- گجرات - مکتبہ رشیدیہ ، ۱۳۸۱ھ/۱۹۶۱ م .
 اختر راہی .

وعظ سعید

از احمد سعید دہلوی . میان سطرہای متن ترجمہ و درکنار
 صفحات تشریح و توضیح مضامین آمدہ است . در آغاز شرح
 احوال و آثار شیخ سعدی شیرازی .

۴۔ دہلی ، مطبع نعمانی ، ۱۳۴۸ھ/۱۹۲۹ء .

اختر راہی .

● ترجمہ از عبدالرحمن .

۵۔ کانپور ، مطبع نظامی ، (ب ت) .

اختر راہی .

● ترجمہ از ناشناس .

۶۔ لاہور ، ملک سراج دین و پسران ، (ب ت) .

اختر راہی .

کریم مترجم

مترجم ناشناس .

آغاز : اے کریم بخشش کر اوپر حال ہمارے کے .

۷۔ کراچی ، قرآن محل ، مطبع سعیدی ، ب ت ، ۳۲ ص .

ادارہ تحقیقات : ۱۳۸۴۷ (اخلاق) .

بنگالی

ترجمہ منظوم از منشی محمد مہر اللہ .

رک بہ شمارہ : ۵۱ ص ۵۱

ترجمہ پشتو

رک بہ شمارہ های : ۶۱ ، ۶۴ ص ۵۳ .

ترجمه پنجابی^(۱)

رک به شماره : ۳۸ ص ۵۰ .

ترجمه گجراتی

رک به شماره : ۵۱ ص ۵۱ .

۱- سید غلام مصطفی نوشاهی (م ۱۳۸۴هـ) کریم را به نثر پنجابی ترجمه کرده است که به تصحیح محمد مرفراز ظفر به مناسبت هشتصدمین سالگرد تولد سعدی از طرف مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان و اداره معارف نوشاهیبه منتشر می شود .

قسمت ششم

شرح کریم

فارسی

دُرّ یکتا شرح کریم

از حافظ محمد نذیر بن حاجی محمد صدیق بن حافظ محمد هاشم
بن محمد عزیز خان فوفلزئی مصطفی آبادی . در ۱۲۹۰ ه
(= غفر) ۱۸۷۳ م هنگامیکه در مرزا پور (نزد بنارس - هند)
بوده نگاشته است و به شیخ کریم الدین احمد کوتوال مرزا پور
پیشکش نموده است .

آغاز : الحمد لله رب العالمین . بعد ازین بدل حزین کمترین خلائیق
شرح : کریم به بخشای ... بدانکه این کتاب فیض انتساب
مسمی به کریم .

۱- لکهنو ، مطبع نولکشور ، جمادی الآخر ۱۲۹۹ ه / آوریل
۱۸۸۲ م ، چاپ دوم ، با تقریظات از مولوی محمد شمس الحق
و مولوی عبد الباسط شاگرد شارح ، ۵۳ ص ، ۲۵ × ۱۵ سم .
گنج بخش : ش ۱۵۰۹۶ .

۲- لکهنو ، مطبع نولکشور ، ۱۳۳۲ ه / ۱۹۱۴ م ، چاپ ششم ،
۵۳ ص ، ۲۷ × ۱۸ سم .
گنج بخش : ش ۹۶۷ .

شرح کریم

از محمد اکرم ملتانی (ز ۱۱۵۵ھ) .

آغاز : کریم ... کریم مشتق از کرم باب لازم الکرم .

۳۔ لاهور ، بفرمائش میان چراغ دین ، مطبع سلطانی ، ۱۸۷۸م /

(۱۲۹۵ھ) ، ۲۰ ص ، ۲۵×۱۶ سم .

گنج بخش : ش ۷۹۶۱ .

۴۔ خوشاب ضلع شاہ پور ، بفرمائش حافظ غلام رسول و مراد علی

ولد مولوی رکن الدین ، مطبع نقشبندی لاهور ، ب ت ،

۲۸ ص ۲۵×۱۶ سم .

گنج بخش : ش ۵۶۱۷ .

اردو

فیض کریم

از فیض احمد ککروی مقیم ملتان . در ۹ ذی قعدہ ۱۳۸۴ھ /

۱۹۶۵م نگاشته است .

آغاز : کریم ... اے کریم رحم فرما ہمارے حال پر -

۵۔ ملتان ، مکتبہ امدادیہ ، پاک الیکٹرونک پریس ، ب ت ،

۹۶ ص ، ۲۴×۱۶ سم .

گنج بخش : ش ۱۱۶۹ .

گلستان

در شش قسمت :

۱- چاپ های تاریخ دار و بدون تاریخ

۲- انتخاب ها

۳- تضمین

۴- فرهنگ نامه های لغات

۵- ترجمه ها

۶- شرح ها

قسمت اول

چاپ های تاریخ دار

۱- کلکته ، هندوستان پریس ، ۱۸۰۶م/ (۱۲۲۱هـ) ، در دو قسمت : ۱- ترجمه انگلیسی از Francis Gladwin . ۲- حواشی ، ۳۳۷ + ۲۷۲ ص ، ۳۰ سم .

دیوان هند : ۱۶۱ .

همین چاپ به شرح زیر در اسلام آباد افست شده است :

۲- اسلام آباد ، لوک ورثه کا قومی اداره ، الائیڈ پریس لاهور ، ۱۹۸۰م/ ۱۴۰۰هـ ، ۳۰۰ + ۴۲ ص .

۳- کلکته ، سرر پریس ، ۱۸۰۷م/ (۱۲۲۲هـ) ، با ترجمه انگلیسی از J. Dumoulin ، ۱۷ + ۲۳۰ + ۲ ص ، ۲۸/۵ سم .

دیوان هند : ۱۶۳ ، مشار : ۴۹۰ ظاهراً همین چاپ را در ۱۸۰ ص نوشته است .

۴- کلکته ، فورت ولیم کالج ، ۱۲۲۴هـ/ ۱۸۰۹م ، بتصحیح مولوی اله داود و کرم (Kurum) حسینی ، ۱۸۲ ص ، سری ، ۲۷/۵ سم .

گنج بخش : ش .

- ۵- کلکتہ ، ۱۸۲۷/م ۴۳-۱۲۴۲ھ ، سنگی ، رقعی ، ۳۳۷ ص .
 مشار : ۴۲۹۰ .
- ۶- کلکتہ ، ریاض علی ، پیش از ۱۲۴۴ھ/۲۹-۱۸۲۸م ، با شرح
 ریاض علی .
- مقدمہ گلستان چاپ بمبئی . ۱۲۶ھ .
- ۷- کلکتہ ، منشی فیض اللہ ، ۱۲۴۴ھ/۲۹-۱۸۲۸م ، سری ،
 با شرح ریاض علی .
- مقدمہ گلستان چاپ بمبئی . ۱۲۶ھ .
- ۸- کلکتہ ، ایشیاٹک لیتھو گرافک کمپنیز پریس ، ۱۸۳۰م/
 (۱۲۴۵-۵۶ھ) ، ۲۶۶ ص ، سنگی ، ۲۲ سم .
 دیوان ہند : ۱۶۳ .
- ۹- کانپور ، ۱۸۳۰م/(۱۲۴۵-۴۶ھ) ، سنگی ، رقعی ، ۲۶۶ ص .
 مشار : ۴۲۸۸ .
- ۱۰- باہتمام محمد فیض اللہ ، ۱۲۴۸ھ/۱۸۳۲م ، ۳۰۰ ص .
 باستناد چاپ کلکتہ ۱۲۵۳ھ .
- ۱۱- کلکتہ ، ۱۲۴۸ھ/۱۸۳۲م ، با شرح ریاض علی .
 مقدمہ گلستان چاپ بمبئی . ۱۲۶ھ .
- ۱۲- بمبئی ، ۱۸۳۳م/(۱۲۴۸-۴۹ھ) ، سنگی ، ۲۷۶ ص ، ۲۱/۵ سم .
 دیوان ہند : ۱۶۲ .

- ۱۳- بمبئی ۱۲۴۹ھ/ (۳۴-۱۸۳۳م) ، سنگی ، خشتی ، ۳۵۲ ص .
 . مشار : ۴۲۸۵ .
- ۱۴- (کلکتہ) ، ۱۲۵۳ھ/ ۱۸۳۷م ، تجدید چاپ از روی چاپ محمد فیض اللہ ۱۲۴۸ھ ، با شرح ریاض علی ، ۳۰۰ ص ، ۳۱ سم .
 دیوان ہند : ۱۶۴ .
- ۱۵- (لکھنؤ) مطبع محمدی ، ۱۲۵۳ھ/ ۱۸۳۷م ، با ترجمہ اردو ،
 ۲۱۸ ص .
 ادارہ ادبیات .
- ۱۶- لکھنؤ ، مطبع محمدی ، ۱۲۵۹ھ/ ۱۸۴۳م ، ۲۱۴ ص .
 بانک ملی .
- ۱۷- «کتاب گلستان شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی علیہ الرحمہ مع شرح (ریاض علی) و فرهنگ» : بمبئی ، بفرومائش بدلیجی دھنچی بھائی و دکتر رتن جی کاوس جی صراف ، مطبع منشی فضل الدین بن علی کھمکرو ، ۱۲۶۰ھ/ اوت ۱۸۴۴م ، چاپ پنجم ، ۳۶۴ ص ، ۵/۲۷×۱۸ سم .
 گنج بخش : ش ۵۹۳۴ .
- ۱۸- (ہند) ، ۱۸۴۵م/ (۱۲۶۱ھ) ، ۲۷۶ ص ، سنگی ، ۲۰/۵ سم .
 دیوان ہند : ۱۶۴ .
- ۱۹- بمبئی ، مطبع فضل الدین ، ۱۲۶۴ھ/ ۱۸۴۸م ، ۳۰۰ ص ، سنگی ، ۲۲ سم .

دیوان هند : ۱۶۴ .

۲۰- دهلی ، مطبع دهلی اردو اخبار ، ۱۸۴۸/۵۱۲۶۴ م ، ۱۹۲ ص ،
سنگی ، محشی ، ۳۱ سم .

دیوان هند : ۱۶۴ .

۲۱- کلکتہ ، مطبع احمدی ، محرم ۱۸۴۷/۵۱۲۶۴ م ، بمقابلہ نسخہ
مصححہ مولوی مخدوم مرحوم لکھنوی ، بتصحیح حاجی سید
عبد اللہ ، سری ، ۲۴۸ ص ، ۲۳ × ۱۵ سم .

مقدمہ گلستان چاپ دانش .

۲۲- (ہند) ، مطبع محمدی ، ۱۸۴۸/۵۱۲۶۴ م ، محشی ، ۲۱۸ ص .
سنگی ، ۲۶ سم .

دیوان هند : ۱۶۴ .

۲۳- آگرہ ، مطبع اسد الاخبار ، ۱۸۴۹/۵۱۲۶۵ م ، ۱۸۸ ص ،
سنگی ، ۲۱ سم .

دیوان هند : ۱۶۴ .

۲۴- دهلی ، مطبع العلوم ، ۱۸۴۹/۵۱۲۶۵ م ، ۱۸۸ ص ، سنگی ،
۲۱ سم .

دیوان هند : ۱۶۴ .

۲۵- دهلی ، ۱۸۴۹/۵۱۲۶۵ م ، سنگی ، رقعی ، ۱۰۱ ص .
مشار : ۴۲۸۹ .

۲۶- دهلی ، مطبع دارالسلام ، ۱۲۶۶/۱۸۵۰م ، ۹۶ ص ،
سنگی ، ۲۱ سم .

دیوان هند : ۱۶۴ .

۲۷- لاهور ، مطبع سلطان المطابع ، ۱۲۶۶/۱۸۵۰م ، با ترجمه
و حواشی به اردو ، ۲۱۷ ص ، سنگی ، ۲۶ سم .

دیوان هند : ۱۶۴ .

۲۸- مرزا پور ، ۱۲۶۶/۱۸۵۰م ، ۲۴۸ ص ، سنگی ، ۲۳/۵ سم .

دیوان هند : ۱۶۴ .

۲۹- کلکته ، انجمن آسیائی بنگال ، ۱۸۵۱/ (۱۲۶۷-۶۸) هـ ،

تشخیص تلفظ و اعراب گذاری از A. Sprenger ،

۹ + ۲۴۱ ص ، ۲۱/۵ سم .

دیوان هند : ۱۶۵ .

۳۰- کانپور ، مطبع مسیحائی ، ۱۲۶۸/ (۱۸۵۱-۵۲) م ، با ضمیمه ای

در حالات مؤلف گلستان و فوائد لابدی و برخی از قواعد رسم

خط و بعض الفاظ منتخب از رساله مولوی انور علی که ضمیمه

گلستان مطبوعه مطبع محمدی ست ، ص ۱۲۳ - ۱۳۰ ،

محتوی ، ۲۷ × ۱۶ سم .

گنج بخش : ش ۳۰۰۳ .

۳۱- مدراس ، ۱۲۶۹/ (۱۹۵۲-۵۳) م ، سنگی ، وزیری ، ۱۳۹ ص .

مشار : ۶۲۹۱ ،

۳۲- کانپور، مطبع محمدی، ۲۵ جادی الاول ۱۲۷۰ھ/۵۴-۱۸۵۳م
۱۲۲ ص، محشی.

اداره تحقیقات: ۹۸۸ (اخلاق).

۳۳- حیدر آباد (دکن)، مطبع صدیقی، ۱۲۷۱ھ/۵۵-۱۸۵۴م)،
با ترجمه اردو.

اداره ادبیات.

۳۴- کانپور، مطبع مصطفائی، ۱۲۷۱ھ/۵۵-۱۸۵۵م، ۱۲۸ ص، سنگی،
۲۷ سم.

دیوان هند: ۱۶۵.

۳۵- کلکتہ، ۱۲۷۳ھ/۵۷-۱۸۵۶م)، سنگی، وزیری، ۴۴۲ ص.
مشار: ۴۲۹۰.

۳۶- لودھیانہ، ۱۸۵۸م/۷۵-۱۲۷۴ھ)، سنگی، وزیری، ۱۱۳ ص.
مشار: ۴۲۹۱.

۳۷- کانپور، مطبع نظامی، ۱۲۷۶ھ/۶۰-۱۸۵۹م)، محشی،
خاتمہ در احوال سعدی، ۲۱۸ ص، ۵/۲۶×۱۶ سم.

گنج بخش: ش ۱۱۶۹۸.

۳۸- بمبئی، ۱۲۷۷ھ/۶۱-۱۸۶۰م، سنگی، رقمی، ۳۶۴ ص.
مشار: ۴۲۸۵.

۳۹- «The Gulistan of Shaikh Saday»: کلکتہ، بشپ کالج
پریس، ۱۸۶۱م/۷۸-۱۲۷۷ھ)، مقدمہ و تحلیل و ترجمہ

به انگلیسی از Major R. P. Anderson ، سربانی ،

۱+۵۹۲ ص ، ۲۲/۵ × ۱۴/۵ سم .

گنج بخش : ش ۲۹۸۳ .

همین چاپ در اسلام آباد به شرح زیر افست شده است :

۴- اسلام آباد ، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان ، ایس-ئی

پرنترز راولپنڈی ، ۱۴۰۴/۵۱۹۸۴ م ، بمناسبت هشتصدمین

سالگرد تولد سعدی .

گنج بخش : ش ۱۸۹۵۴

۴۱- لکهنو ، ۱۲۷۸/۵۱۸۶۱-۶۲ (م) ، سنگی ، وزیری ، ۱۲۴ ص .

مشار : ۴۲۸۹ .

۴۲- مطبع نولکشور ، ۱۸۶۳/م (۸۰-۱۲۷۹ه) ، محشی .

سهاراجه

۴۳- لاهور ، ۱۸۶۴/م (۸۱-۱۲۸۰ه) ، سنگی ، وزیری ، ۵۹ ص .

مشار : ۴۲۹۰ .

۴۴- بمبئی ، ۱۲۸۱/۵۱۸۶۴ م ، ۱۱۷ ص ، سنگی ، ۲۴/۵ سم .

دیوان هند : ۱۰۵ .

۴۵- بمبئی ، ۱۲۸۳/۵۱۸۶۶-۶۷ م ، ص ۷۹-۲ ، در کلیات سعدی ،

۲۱ × ۱۶ سم .

گنج بخش : ش ۶۷۱۷ .

۴۶- «گلستان مترجم» : کاپور ، مطبع نولکشور ، ربیع الاول

۱۲۸۴ھ/ژوئہ ۱۸۶۸م ، با ترجمہ بین السطور بہ اردو ،

۲۱۷ ص ، ۲۵ × ۱۶/۵ سم

گنج بخش : ش ۱۳۵۰۰ .

۴۷- لاہور ، ۱۸۶۷م/ (۸۴-۱۲۹۳ھ) ، سنگی ، رقعی ، ۶۰ ص .

مشار : ۴۲۹۱ .

۴۸- لاہور ، مطبع سرکاری ، ۱۸۶۷م/ (۱۲۸۴ھ) ، سنگی ، ۱۵۵ ص ،

۲۳ سم .

دیوان ہند : ۱۶۵ .

۴۹- لکھنؤ ، مطبع نولکشور ، ۱۲۸۴ھ/ ۱۸۶۷م ، محشی ، سنگی ،

۲۵۴ ص ، ۲۶/۵ سم .

دیوان ہند : ۱۶۵ ، گنج بخش : ش ۱۳۴۹۸ .

۵۰- لکھنؤ ، ۱۲۸۴ھ/ ۶۸-۱۸۶۷م ، سنگی ، وزیری ، ۱۰۸ ص .

مشار : ۴۲۸۹ .

۵۱- کانپور ، مطبع نولکشور ، ۱۲۸۴ھ/ ۱۸۶۸م ، سنگی ،

۱۲۴ ص ، ۲۷ سم .

دیوان ہند : ۱۶۴ .

۵۲- کانپور ، مطبع نولکشور ، ۱۲۸۵ھ/ ۱۸۶۸م ، با حواشی و

ترجمہ بین السطور بہ اردو ، ۲۱۷ ص ، سنگی ، ۲۷ سم .

دیوان ہند : ۱۶۵ .

۵۳- لاہور ، مطبع سرکاری ، ۱۸۶۸م/ (۱۲۸۵ھ) ، ۱۵۶ ص ،

سنگی ، ۲۴ سم .

دیوان هند : ۱۶۵ .

۵۴- لاهور ، مطبع مطلع نور ، ۱۲۸۵/۱۸۶۸ م ، محشی ، سنگی ،

۱۲۲ ص ، ۲۴/۵ سم .

دیوان هند : ۱۶۵ .

۵۵- لکهنو ، مطبع مصطفائی ، ۱۲۸۵/۱۸۶۸ م ، ۱۵۶ ص .

بانک ملی .

۵۶- دهلی ، ۱۲۸۷/۱۹۷۰ م ، سنگی ، وزیری ، ۱۲۳ ص .

مشار : ۴۲۸۹ .

۵۷- کانپور ، مطبع نظامی ، شعبان ۱۲۸۷/۱۸۷۰ م ، ۱۲۸ ص ،

محشی ، ۲۶×۱۷ سم .

گنج بخش : ش ۱۵۰۲۹ .

۵۸- لاهور ، مطبع سرکاری ، ۱۲۸۷/۱۲۸۷ هـ ، برای استفاده

طلبه مدارس پنجاب ، ۳۷۶ ص (ناقص الآخر) ، ۲۲×۱۴ سم .

گنج بخش : ش ۱۱۱۲۳ .

۵۹- کراچی ، ۱۸۷۱/۱۲۸۸ هـ ، سنگی ، رقعی ، ۸+۱۵۸ ص .

مشار : ۴۲۸۷ .

۶- THE GULISTAN OF SADY (Edited in Persian) .

کلکته ، باهتنام کبیر الدین احمد ، بتصحیح W. Nussau Less ،

مغرب و مصوت ، ۱۸۷۱م/ (۱۲۸۸هـ) ، مربی ، ۲۴۱ ص ،
 ۵/۲۱ × ۱۳/۵ مم . «حسب ارشاد کرامت بنیاد اقدس اعلیٰ
 بتاریخ دهم جمادی الاولیٰ سنه سی و سه جلوس والا مطابق
 ۱۱۰۱ھ در نواحی بیجا پور..... این نسخه شریف را فقیر
 حقیر سید علی الحسنی از نسخه بخط استاد الزمان میر عماد
 منقول از نسخه بخط مصنف نقل نمود» . (خاتمه)

گنج بخش : ش ۱۱۱۲۴ .

۶۱- لودهیانہ ، ۱۸۷۲م/ (۱۲۸۹هـ) ، رقعی ، ۱۱۰ ص .

مشار : ۴۲۹۱ .

۶۲- بمبئی ، ۹۲-۱۲۹۰ھ/ (۱۸۷۴م) ، سنگی ، وزیری ، ۲۵۲ ص .

مشار : ۴۲۸۵ .

۶۳- دهلی ، ۱۸۷۳م/ (۱۲۹۰هـ) ، سنگی ، وزیری ، ۱۲۰ ص .

مشار : ۴۲۹۰ .

۶۴- مدراس ، ۱۸۷۳م/ (۱۲۹۰هـ) ، سنگی ، رقعی ، ۳۱ ص .

۶۵- ۱۸۷۴م/ ۱۲۹۱ھ ، سنگی ، ۶۲ ص .

نوشاهیہ .

۶۶- لاهور ، ۱۸۷۴م/ (۱۲۹۱ھ) ، سنگی ، ۱۷۶ ص .

مشار : ۴۲۹۱ .

- ۶۷- لاہور ، ۱۸۷۵م/ (۱۲۹۲ھ) ، سنگی ، وزیری ، ۹۲ ص .
 مشار : ۳۲۹۰ .
- ۶۸- دہلی ، ۱۸۷۶م/ (۱۲۹۳ھ) ، سنگی ، وزیری ، ۱۱۲ ص .
 مشار : ۴۲۹۰ .
- ۶۹- کانپور ، ۱۲۹۳ھ/ (۱۸۷۶م) ، سنگی ، رقمی ، ۱۱۶ ص .
 مشار : ۴۲۸۸ .
- ۷۰- کانپور ، ۱۸۷۶م/ (۱۲۹۳ھ) ، سنگی ، وزیری ، ۱۲۴ ص .
 مشار : ۴۲۸۹ .
- ۷۱- کانپور ، ۱۲۹۳ھ/ (۱۸۷۶م) ، سنگی ، رقمی ، ۲۷۲ ص .
 مشار : ۴۲۸۸ .
- ۷۲- مطبع نولکشور ، ۱۲۹۳ھ/ (۱۸۷۶م) ، محشی ، ۱۲۲ ص ،
 ۲۷×۱۷/۵ سم .
 گنج بخش : ش ۱۱۷۱۳ .
- ۷۳- کانپور ، ۱۸۷۷م/ (۱۲۹۴ھ) ، سنگی ، وزیری ، ۴۰ ص .
 مشار : ۴۲۸۹ .
- ۷۴- لاہور ، ۱۸۷۷م/ (۱۲۹۴ھ) ، سنگی ، رقمی ، ۹۲ ص .
 مشار : ۴۲۹۰ .
- ۷۵- لکھنؤ ، ۱۸۷۷م/ (۱۲۹۴ھ) ، سنگی ، وزیری ، ۴۶۶ ص .
 مشار : ۴۲۸۹ .

۷۶- لکھنؤ ، مطبع نولکشور ، ۱۸۷۷/۵۱۲۹۴ م ، محشی ،
۲۵۴ ص ، ۲۸ × ۱۸ سم .

گنج بخش : ش ۴۸۶۶ .

۷۷- کانپور ، ۱۸۷۸ م/(۵۱۲۹۵) ، سنگی ، وزیری ، ۲۱۷ ص .

مشار : ۴۲۸۸

۷۸- کانپور ، ۱۸۷۹ م/(۵۱۲۹۷) ، سنگی ، وزیری ، ۲۱۷ ص .

مشار : ۴۲۸۸ .

۷۹- الہ آباد ، ۱۸۸۰ م/(۵۱۲۹۷) ، وزیری ، ۱۲۰ ص .

مشار : ۴۲۸۶ .

۸۰- کانپور ، ۱۸۹۷/۵۱۸۸۰ م) ، سنگی ، وزیری ، ۲۴۶ ص ،

مشار : ۴۲۸۸ .

۸۱- کانپور ، ۱۸۸۰ م/(۵۱۲۹۸) ، سنگی ، وزیری ، ۱۲۴ ص .

مشار : ۴۲۸۸ .

۸۲- بمبئی ، ۱۸۸۱ م/(۵۱۲۹۸-۹۹) ، سنگی ، وزیری ، ۲۶ + ۴۱۲ ص .

مشار : ۴۲۸۵ .

۸۳- لکھنؤ ، مطبع نولکشور ، شوال ۱۲۹۸/۵۱۲۹۸ ستمبر ۱۸۸۱ م ،

محشی ، ۲۵۴ ص ، ۲۷ × ۱۸ سم .

گنج بخش : ش ۱۳۴۹۸ .

۸۴- لکھنو، مطبع مصطفائی، ۵۱۲۹۹/۸۲-۱۸۸۱(م)، محشی،
۲۶ سم.

جمیل احمد.

۸۵- کلکتہ، ۵۱۲۹۹/۱۸۹۹، با ترجمہ اردو، ۴۴ ص،
۲۳/۵ سم.

دیوان ہند: ۱۶۵.

۸۶- لکھنو، مطبع نولکشور، ۵۱۲۹۹-۱۳۰۰/۱۸۸۲م، با شرح
اردو موسوم بہ «گلدستہ جنان» از رزاق بخش، ۷۳۳ ص،
سنگی، ۲۷ سم.

دیوان ہند: ۱۶۶.

۸۷- «گلستان باتصویر»: لکھنو، مطبع نولکشور، ۵۱۳۰۳/
آوریل ۱۸۸۵م، ۲۵۶ ص، ۱۸×۲۷ سم.
گنج بخش: ش ۶۴۵۷.

۸۸- مطبع نولکشور، آوریل ۱۸۸۶م/۵۱۳۰۳، چاپ سی و
یکم، ۲۱۷ ص، محشی، ۱۷/۵×۲۵/۵ سم. بخط
پیارے لال، با ترجمہ بین السطور بہ اردو.

گنج بخش: ش ۳۸۱۵.

۸۹- دہلی، ۵۱۳۰۵/۸۸-۱۸۸۷(م)، سنگی، وزیری، ۸+۹۴ ص.
مشار: ۴۲۹۰.

۹۰- لکھنو، ۵۱۳۰۵/۸۸-۱۸۸۷(م)، سنگی، وزیری، ۱۵۶ ص.
مشار: ۴۲۸۹.

۹۱- بمبئی ، ۱۸۸۸م/ (۶-۱۳۰۵ھ) ، سنگی ، ۸۶ ص .

مشار : ۴۲۸۶ .

۹۲- بمبئی ، ۱۸۸۹م/ (۷-۱۳۰۶ھ) ، رقعی ، ۴۴ ص .

مشار : ۴۲۸۶ .

۹۳- کانپور ، ۱۸۸۹م/ (۷-۱۳۰۶ھ) سنگی ، وزیری ، ۲۱۷ ص .

مشار : ۴۲۸۸ .

۹۴- « گلستان باتصویر » : لکھنو ، مطبع نولکشور ، ژوئیه ۱۸۸۹م/

۱۳۰۶ھ/ ، چاپ چہارم ، ۲۵۶ ص ، ۲۳×۱۵ سم . در

خاتمہ این چاپ بیست شرح گلستان معرفی شدہ است .

گنج بخش : ش ۱۷۴۸ .

۹۵- کانپور ، ۱۳۰۷ھ/ (۸۰-۱۸۸۹م) ، سنگی ، وزیری ، ۲۸۸ ص .

مشار : ۴۲۸۸ .

۹۶- کانپور ، مطبع نولکشور ، ۱۸۹۰م/ (۸-۱۴۰۷ھ) ، ۱۲۴ ص .

بانک ملی .

۹۷- بمبئی ، ۱۸۹۱م/ (۹-۱۳۰۸ھ) ، سنگی ، وزیری ، ۷۵ ص .

مشار : ۴۲۸۶ .

۹۸- میالکوٹ ، ۱۸۹۱م/ ۹-۱۳۰۸ھ ، سنگی ، رقعی ، ۳۶۸ +

۲۳۲ ص .

مشار : ۴۲۸۷ .

۹۹- لکھنو ، ۱۸۹۱م/ (۱۳۰۸-۹ھ) ، سنگی ، وزیری ، ۴۴۲ ص .
 مشار : ۴۲۸۹ .

۱۰۰- بمبئی ، ۱۳۱۱ھ/ (۱۸۹۳-۹۴م) ، سنگی ، رقعی .
 مشار : ۴۲۸۶ .

۱۰۱- « گستان جلی قلم » : لکھنو ، مطبع نولکشور ، جمادی الاول
 ۱۳۲۱ھ/ نوامبر ۱۸۹۳ م ، چاپ یازدهم ، ۴۶۶ ص ،
 ۱۸×۲۷ سم .

کنج بخش : ش ۷۸۰۸ .

۱۰۲- بفرمائش محمد سعید تاجر کتب کلکتہ ، مطبع رزاقی کانپور ،
 شوال ۱۳۱۵ھ/ ۱۸۹۸م ، چاپ پنجم ، سنگی ، وزیری ،
 ۲۴۴ ص ، بہ تصحیح و حواشی حافظ حاجی محمد عبد الغفار
 لکھنوی .

نوشاہیہ : ش ۱۵۹۶ .

۱۰۳- بمبئی ، ۱۳۲۱ھ/ (۱۹۰۳م) ، سنگی ، وزیری ، ۱۰ + ۲۴۶ ص ،
 مشار : ۴۲۸۶ .

۱۰۴- دہلی ، ۱۳۲۱ھ/ (۱۹۰۳م) ، سنگی ، وزیری ، ۴۹۲ ص .

۱۰۵- کلکتہ ، محمد سعید تاجر کتب ، مطبع رزاقی کانپور ، شوال
 ۱۳۲۱ھ/ ۱۹۰۳م ، چاپ ہفتم ، با ترجمہ اردو ، ۲۸۸ ص ،
 ۲۵ سم .

بانک ملی .

۱۰۶- لاهور، ۱۳۲۱ھ/ (۱۹۰۳)، سنگی، وزیری، ۳۲۴ ص.
مشار: ۴۲۹۰.

۱۰۷- لاهور، ۱۳۲۱ھ/ (۱۹۰۳)، سنگی، وزیری، ۴۶۴ ص.
مشار: ۴۲۹۱.

۱۰۸- بمبئی، ۱۳۲۴ھ/ (۱۹۰۶)، سنگی، رقعی، ۱۵۱ ص.
مشار: ۴۲۸۶.

۱۰۹- بمبئی، مطبع مظفری، بفرمائش آقا میرزا علی نقی تاجر
شیرازی شهیر به چینی، ۱۰ رجب ۱۳۲۵ھ/ ۱۹۰۷م، بخط
ابن علی نقی محمود شیرازی در شیراز، ۱۷۵ ص، با فرهنگ
بعضی لغات در حاشیه، ۲۱×۱۵/۱۳ سم.
گنج بخش: ش ۲۹۲۶.

۱۱۰- اله آباد، ۱۹۰۹م/ (۱۳۲۷ه)، رقعی، ۱۷۸ ص.
مشار: ۴۲۸۶.

۱۱۱- «نسخه صحیحہ گلستان مع فرهنگ». کلکتہ، بفرمائش حاجی محمد
سعید، مطبع مجیدی کانپور، جمادی الاول ۱۳۲۶ھ/ ۱۹۰۸م،
چاپ ششم، ۲۴۴ ص، محشی، ۲۵×۱۶ سم.
گنج بخش: ش ۷۲۵۲۵.

۱۱۲- لاهور، مطبع مفید عام، ذی قعدہ ۱۳۳۰ھ/ اکتوبر ۱۹۱۲م،

بخط منشی محمد عبدالغنی معروف به نتهو شیرین رقم لاهوری،
محشی، ۴۶۴ ص، ۲۷×۱۹ سم.

گنج بخش: ش ۱۶۰۴۳.

۱۱۳- «نسخه صحیحہ گلستان»: لاهور، الہی بخش و محمد
جلال الدین، مطبع اسلامی، ۱۳۳۱ھ/۱۹۱۳م، محشی،
لوچ نویس محمد حسین عادل گڑھی (استاد مرحوم سید شرافت
نوشاهی در خطاطی)، ۱۵۶ ص، ۲۷×۱۸ سم.

گنج بخش: ۹۷۲.

۱۱۴- لکھنو، مطبع نولکشور، ربیع الاول ۱۳۳۵ھ/ژانویہ ۱۹۱۷م،
چاپ شانزدہم، سنگی، ۴۶۶ ص
نوشاہیہ.

۱۱۵- الہ آباد، ۱۹۱۶م/۳۵-۳۴ھ، رقمی، ۱۶۹ ص.

مشار: ۴۲۸۶.

۱۱۶- کلکتہ، محمد سعید تاجر کتب، مطبع مجیدی کانپور،
۱۳۳۶ھ/۱۹۱۷م، محشی، ۲۴۴ ص، ۲۴ سم.

جمیل احمد.

۱۱۷- الہ آباد، ۱۹۲۱م/ (۳۰-۳۹ھ)، رقمی، ۱۷۱ ص.

مشار: ۴۲۸۶.

۱۱۸- بمبئی، ۱۳۴۱ھ/۲۳-۲۲م، سنگی، رقمی، ۱۲۹ ص.

مشار: ۴۲۸۶.

۱۱۹- لاهور ، کریمی پریس ، ۱۳۴۱ھ/۱۹۲۳م ، حواشی از مولوی محمد خطاب و دیگران ، سنگی ، ۱۶ + ۳۴۶ ص ، ۲۸ سم .

دیوان هند : ۱۶۷ .

۱۲- «گستان مع فرهنگ»، «نسخه صحیحہ گستان»: لاهور، الہی بخش

و محمد جلال الدین ، مطبع اسلامیہ ، ۱۳۴۵ھ/۱۹۲۶م ،
بخط عبدالرحیم بن منشی محمد الدین ساکن کیلیان والہ ضلع
گوجرانوالہ ، ۱۲۸ ص ، ۲۴/۵ × ۲۵/۵ سم .

گنج بخش : ش ۱۶۷۷ .

۱۲۱- کلکتہ ، ۲۹۲۷م/۴۶-۵۱۳۴۵ھ ، رقعی ، ۸ + ۶۴ ص .

مشار : ۴۲۹۰ .

۱۲۲- پیشاور ، سردار جہجو سنگھ و کھڑک سنگھ ، دین محمدی

پریس لاهور ، ۱۳۴۵ھ/۲۷-۱۹۲۶م ، با حاشیہ و شرح ،

۴۰۰ ص ، ۲۶/۵ سم .

جمیل احمد .

۱۲۳- لاهور ، ملک دین محمد ، فیروز پرنٹنگ ورکس ، ذی الحجہ

۱۳۴۷ھ/۱۹۲۹م ، چاپ ہشتم ، محشی ، ۲۸۸ ص ،

۲۷/۵ سم .

جمیل احمد .

۱۲۴- لکھنؤ ، ۱۹۳۳م/(۵۲-۱۳۵۱ھ) ، سنگی ، رقعی ، ۳۶ ص .

مشار : ۴۲۸۹ .

۱۲۵- امرت الیکٹرک پریس ، ۱۳۵۲/۱۹۳۳ م ، با ترجمہ و حواشی
پشتوا از نقیب احمد دیوبندی اچی ، ۴۰۰ ص ، منگی ، ۲۷ سم .
دیوان ہند : ۱۶۷ .

۱۲۶- لاہور ، ملک دین محمد اینڈ سنز ، دین محمدی پریس ،
صفر ۱۳۵۸ھ/۱۹۳۹ م ، با ترجمہ اردو ، ۲۸۸ ص ، ۲۷ سم .
اشرفیہ .

۱۲۷- بمبئی ، ۱۳۶۴ھ/۱۹۴۵ م ، سنگی ، رقعی ، ۱۹۲ ص .
مشار : ۴۲۸۶ .

۱۲۸- ملتان ، مکتبہ شرکت علمیہ ، ۱۹۵۲ م/(۱۳۷۱ھ) ، محشی ،
۲۵۲ ص ، ۲۴ سم .
جمیل احمد .

۱۲۹- کراچی ، ایچ - ایم - سعید کمپنی ، ایجوکیشنل پریس ،
۱۹۶۳ م/(۱۳۸۳ھ) ، چاپ دوم ، محشی ، ۲۵۲ ص ، ۲۴ سم .
اشرفیہ .

۱۳- «گلستان سعدی» : باب اول مشمولہ نصاب برای امتحان ،
بی - اے (فارسی اختیاری) مع حالات سعدی و تنقید .
یونیورسٹی پرچہ جات (ترجمہ و فرهنگ) مؤلفہ شیخ محمد رفیق .
لاہور ، علمی کتاب خانہ ، پنجاب پریس (فوریه ۱۹۶۸ م/
۱۳۸۷ھ) ، ۸۸ ص ، ۲۱ × ۵/۱۳ سم .

خانہ فرهنگ : ش ۴۵۲۵ .

۱۳۱- «گلستان سعدی» محشی و مترجم (به اردو) از مولوی شمس الحسن شمس بریلوی، (تاریخ ترجمه: ۱۹۶۱ م)، به اهتمام حاجی محمد ذکی .

کراچی ، ایچ - ایم - سعید کمپنی ، ایجوکیشنل پریس ، مارس ۱۹۶۹ م/ (۱۳۸۸ هـ) ۹ + ۳۲۸ ص ، ۲۴ × ۱۸ سم .
خانه فرهنگ : ش ۴۵۲۳ .

۱۳۲ «گلستان محشی مع فرهنگ» : بمبئی ، علی بهائی شرف علی اینڈ کمپنی ، مالکان مطبع محمدی ، محرم ۱۳۹۰ هـ/ ۱۹۷۰ م ، حواشی بفارسی ، ۲۴۶ ص ، ۲۴/۵ × ۱۷ سم .
کنج بخش : ش ۱۸۷۳۳ .

چاپ های بدون تاریخ

۱۳۳- کانپور ، مطبع مسیحائی ، باهتمام مولوی مسیح الزمان ، مطابق نسخه ای که در لکهنو بفرمایش محمد مصطفی خان طبع شده بود ، ۱۲۲ ص ، محشی ، ۲۶ × ۱۶/۵ سم .
کنج بخش : ش ۱۶۷۱۱ .

۱۳۴- کراچی ، مطبع سعیدی ، محشی ، ۱۸۶ ص ، ۲۷ سم .
اشرفیه .

۱۳۵- لاهور ، شیخ غلام علی اینڈ سنز .

۱۳۶- گلستان سعدی مع فرهنگ ، لاهور ، مطبع علمی .

۱۳۷- لاهور ، مطبع مفید عام ، ۱۲۴ ص .
اداره ادبیات .

۱۳۸- لکهنو ، مطبع منشی گلاب سنگھ ، ۴۶۴ ص ، محشی ،
۲۶/۵ × ۱۶/۵ سم .

گنج بخش : ش ۱۶۰۰۹ .

۱۳۹- لکهنو ، محمد علی بخش خان ، مطبع علوی ، جمادی الاول
(سال چاپ موریا نه زده) ، به تصحیح مولوی سید محمد
معشوق علی با ترجمه اردو از عبدالغفور بن شیخ نجف علی
ساکن بهنولی ضلع لکهنو ، سنگی .
نوشاهیہ .

۱۴۰- میرٹھ ، مطبع گلزار محمدی ، باہتمام منشی محمد خلیل ،
۱۰۰ ص ، (ناقص الآخر) ۲۵/۵ × ۱۶/۵ سم .

گنج بخش : ش ۱۸۷۲۶ .

۱۴۱- مطبع نولکشور ، (صفحہ تاریخ چسپیدہ) ، چاپ دوم ، ۱۲۴ ص ،
۲۶/۵ × ۱۶/۵ سم .

گنج بخش : ش ۱۶۹۴۲ .

۱۴۲- (مطبع نولکشور) ، سنگی ، ۱۲۲ ص .
نوشاهیہ .

چاپ های دیگر بنقل از دیوان ہند : ۱۶۶ . در دست چپ
شماره ثبت کتاب و در داخل پرائنز سال میلادی چاپ کتاب
امت ،

306. 32. A. 10 (1869).	2212/3 (1873).
306. 33. B. 5 (1869).	2212/4 (1873).
306. 32. B. 12 (1869).	306. 33. E. 10 (1873).
800/3 (1869).	2207/4 (1873).
2207/1 (1869).	306. 33. D. 7 (1874).
2209/2 (1869).	306. 32. B. 2 (1874).
2212/1 (1870).	2207/5 (1874).
2206/3 (1870).	2207/6 (1875).
2197/2 (1870).	2212/5 (1875).
2197/3 (1870).	2212/6 (1875).
2036/2 (1870).	2205/6 (1875).
306. 33. C. 1 (1870).	Per. E. 105 (1875).
Per. D. 302 (1870).	306. 32. B. 4. (1875).
Per. D. 306 (1870)	916/4 (1875).
2207/2 (1870).	2170/2 (1875).
306. 33. B. 11 (1870).	2206/4 (1876).
306. 33. B. 12 (1870).	2207/7 (1876).
306. 33. F. 6 (1870).	2197/4 (1877).
306. 29. A. 14 (1870).	2115/2 (1878).
2207/3 (1871).	2207/8 (1878).
1013/1 (1872).	306. 32. B. 3 (1883).
2212/2 (1872).	Per. F. 4/2 (1903).
306. 32. B. 7 (1873).	3730/3 (1908).
1013/2 (1873).	3727/3 (1914).

برای بعضی چاپهای دیگر رجوع کنید به بخش : کلیات دیوان

سعدی .

قسمت دوم

انتخاب گلستان

۱- SELECTION GOOLISTAN : کلکتہ ، پرشین پریس ،

کالج آف فورٹ ولیم، بتصحیح مولوی الہداد وکرم (Kurum)

حسینی ، ۲۵ شوال ۱۲۲۴ھ/ ۳۰ نومبر ۱۸۰۹م ، سری ، ۱۸۲

ص ، ۲۷/۵ × ۲۰ سم .

گنج بخش : ش ۵۴۸۹ .

۲- لاہور ، ۱۸۶۳م/ (۸۰-۱۲۷۹ھ) ، سنگی ، رقعی ، ۱۱۱ ص .

مشار : ۴۲۹۱ .

۳- لاہور ، مطبع سرکاری ، ۱۸۶۷م/ (۸۴-۱۲۸۳ھ) ، ۴ ص ،

سنگی ، ۲۴ سم .

دیوان ہند : ۱۶۷ .

۴- کراچی ، مطبع سرکاری ، ۱۸۷۱م/ (۸۸-۱۲۸۸ھ) ، ۱۵۸ + ۸ ص ،

سنگی ، ۲۰/۵ سم .

دیوان ہند : ۱۶۷ .

۵- الہ آباد ، گورنمنٹ پریس ، ۱۸۷۲م/ (۸۹-۱۲۸۹ھ) ، بکوش

سعید الدین احمد ، سنگی ، ۲۳ سم .

دیوان ہند : ۳۶۳ .

۶۔ لدھیانہ، امریکن مشن، ۱۸۷۲م/ (۱۲۸۹ھ)، سنگی، ۱۱۰ ص،
۲۱ سم۔

دیوان ہند : ۱۶۷۔

۷۔ الہ آباد، گورنمنٹ پریس، ۱۸۷۳م/ (۱۲۹۰ھ)، بکوشش
سعید الدین احمد، سنگی، ۲۴ سم۔

دیوان ہند : ۳۶۳۔

۸۔ مدراس، ۱۸۷۳م/ (۱۲۹۰ھ)، باب اول، ۳۱ ص، سنگی،
۲۱/۵ سم۔

دیوان ہند : ۱۶۷۔

۹۔ لاہور، مطبع سرکاری، ۱۸۷۴م/ (۱۲۹۱ھ)، ۱۷۶ ص،
سنگی، ۲۳ سم۔

دیوان ہند : ۱۶۷۔

۱۰۔ الہ آباد، گورنمنٹ پریس، ۱۸۷۶م/ (۱۲۹۳ھ)، بکوشش
سعید الدین احمد، سنگی، ۲۴ سم۔

دیوان ہند : ۳۶۳۔

11. Readings from Persian Prose and Poetry, for high schools.

گردآوری از این - اے - حاجب شاہی، کارمند شعبۂ آموزش
و پرورش برودہ (ہند)۔

انتخاب گلستان و کریمہ و بوستان و کتب دیگر است۔
بامقدمہ انگلیسی۔

سورت (هند) ، آئی - پی - مشن پریس ، ۱۹۱۱/م ۵۱۳۲۹ ،
چاپ سوم ، سری ۲۱۳ + ۱۲۴ ص ۵/۲۰ × ۱۳ سم .
گنج بخش : ش ۳۹۲۰ .

12. Selections from Persian Prose and Poetry, for
Standards V, VI and VII of high schools.

گرد آوری از Pestonjee Kavasjee Kanga . انتخاب
۶۵ حکایت گلستان ، کریم و بوستان و کتب دیگر است .
با مقدمه انگلیسی .

بمبئی ، برٹش انڈیا پریس ، ۱۹۲۱/م ۵۰-۵۱۳۳۹ ، چاپ
چهارم ، ۲ + ۱۳۸ + ۷۱ ص ، ۵/۲۰ × ۱۴ سم .
گنج بخش : ش ۳۷۶۰ .

۱۳- لاهور ، دانشگاه پنجاب ، ب ت ، گرد آوری از پرفسور متبول
بیک بدخشانی و ایف - ڈی - رازی ، برای دانش جویان لیسانس
دانشگاه پنجاب لاهور ، با مقدمه اردو ، سری ، ۱۷ + ۴۵ ص .
گنج بخش : ش ۶۸۵ .

۱۴- کانپور ، مطبع نظامی ، ۱۸۷۷/م (۵۱۲۹۴) ، باب هشتم ،
بائنضمام قصاید معدی ، ۴ ص ، سنگی ، ۲۵ سم .
دیوان هند : ۱۶۷ .

۱۵- لاهور ، مطبع سرکاری ، ۱۸۷۸/م ۵۱۲۹۵ ، برای مدارس استان
پنجاب ، ۹۲ ص ، ۵/۲۳ × ۱۵ سم .
گنج بخش : ش ۱۱۱۲۵ .

۱۶- «منتخب گستان سعدی شیرازی»: بتصحیح اے۔ سی۔ توکر
A. C. Toker و مولوی کیبر الدین احمد. «بحکم سرکار
برای امتحان لوور استاندرد مقرر است» .

کلکتہ ، مطبع اردو گائیڈ ، ۱۸۸۳/م ۵۱۳۰۰ ، ۱۰۶ ص ،
سربی ، ۲۱×۱۲ سم .

گنج بخش : ۱۶۶۷۱ .

۱۷- بمبئی ، Irish Presbyterian Mission Press ، ۱۸۸۸/م

۶-۵۱۳ ، باب اول ، تحلیل دستوری و صرفی و فرهنگ از
منشی شیخ سردار ، باب اول ، ۲۰/۵ سم .

دیوان ہند : ۱۶۸ .

۱۸- بمبئی ، ایجوکیشن سوسائیتی ، ۱۸۹۱/م (۹-۵۱۳۰۸) ، همان

متن فوق الذکر ، ۸۵ ص ، ۲۰ سم .

دیوان ہند : ۱۶۸ .

انتخابات نثر و نظم فارسی

از عمر بن محمد داود پوتہ . انتخاب حکایات گستان است

با انتخاب کتب دیگر . برای امتحان متریکولیشن (کلاس

دہم) دانشگاه بمبئی سنہ ۱۹۳۹ م .

آغاز : نحمدہ ونصلی علی رسولہ الکریم و بعد این مجموعہ

ایست صغیر مشتمل بر انتخابات نثر و نظم فارسی .

۱۹- بمبئی ، شرف الدین الکتبی ، مطبع قیمہ ، ۱۹۳۸/م ۵۱۳۵۷ ،

چاپ چہارم ، سربی ، ۲+۷۸ ص ، ۲۱×۱۴ سم .

گنج بخش : ش ۱۹۵۰ .

عقد گل

بتصحیح ایچ - ایس - جیرت H. S. Jarrett . انتخاب گلستان
و انوار سهیلی است . برای امتحان استاندارد اعلی و امتحان
کنکور دانشگاه کلکتہ .

آغاز : حکایت : پادشاه را شیندم .

۲۰- کلکتہ ، ۱۸۸۸ م/۶-۵۱۳۰۵ ، چاپ دوم ۳۸۰ + ۵ ص ،
۲۱ سم .

دیوان ہند : ۲۱۹ .

۲۱- کلکتہ ، مطبع اردو گائیڈ ، ۱۸۹۱ م/۹-۵۱۳۰۸ ، چاپ چہارم ،
انتخاب گلستان ، صفحہ ۱-۱۰۵ ، سربلی ، ۲۱ × ۱۳/۵ سم .
کنج بخش : ش ۷۴۱۰ .

گلدستہ دانش

از عابد حسین ، انتخاب کتابہای مختلف است از آنجملہ
گلستان .

۲۲- لکھنؤ ، مطبع نولکشور ، ۱۸۹۶ م/۱۴-۵۱۳۱۳ ، ۱۱۰ ص ،
سنگی ، ۲۱ سم .

دیوان ہند : ۱۶۱ .

گلدستہ دانش

از محی الدین محمد ، برای کلاس اول مدارس متوسطہ
پنجاب است .

۲۳- لاهور، مطبع سرکاری، ۱۸۸۳ م/ ۱۳۰۰ھ، ۱۷۰ ص،
 ۱۶×۱۲ سم.

گنج بخش: ش ۱۱۱۴۳.

۲۴- لاهور، مفید عام پریس، ۱۹۰۴ م/ (۱۳۲۲ھ)، ۲۰۴ ص،
 سنگی، ۱۷/۵ سم.

دیوان ہند: ۱۶۱.

۲۵- لاهور، ۱۹۰۷ م/ (۱۳۲۵ھ)، ۲۲۹+۱ ص، سنگی،
 ۱۸/۵ سم.

دیوان ہند: ۱۶۱.

قسمت سوم

تضمین گلستان

تضمین گلستان

از منشی هرگوپال تفته سکندر آبادی شاگرد غالب دهلوی .
در ۱۲۷۲/۵۶-۱۸۵۵م نگاشته است . با تقریظ مرزا حاتم علی
بیگ مهر لکهنوی .

آغاز : خدا باشد نهان و آشکارا

نگویم از چه منت مر خدا را

۱- مطبع منشی نولکشور ، ۱۸۵۷/م (۷۴-۱۲۷۳/۵۱) .
آزاد .

۲- آگره ، مطبع مفید خلائق ، ۱۲۷۴/۵۱۸۵۸م ، ۲۵۰ ص ،
۵/۲۴×۱۷/۵ سم .

گنج بخش : ش ۱۱۱۲۶ .

۳- کانپور ، ۱۸۷۳/م ۵۱۲۹۰ ، سنگی ، رقعی ، ۲۵۲ ص .
مشار : ۱۳۶۱ به غالب دهلوی نسبت داده است .

۴- لکهنو ، مطبع نولکشور ، ب ت ، سنگی .

مشار : ۱۳۶۱ به غالب دهلوی نسبت داده است .

قسمت چہارم

فرہنگنامہ لغات گلستان

حل ترکیب گلستان

از منشی محمد بلال متوطن ساڈھورہ ضلع انبالہ . مدرس اول
در مدرسہ قصبہ کالکا ضلع شملہ . بہ سال ۱۸۸۳/۵۱۳۰۰ .
حل ترکیب باب دوم گلستان است بہ اردو .

آغاز : باب دوم در اخلاق درویشان - حکایت : یکی از
بزرگان . . . ایک بزرگ نے ایک پارسا سے .

۱۔ دہلی ، مطبع احمدی ، ۱۸۸۳ م (= شیخ سعدی کے گلستان
کی بہار) / ۵۱۳۰۰ ، ۷۶ + ۲ ص ، ۲۴ × ۱۵ سم .
گنج بخش : ش ۱۸۳۲۱ .

۲۔ دہلی ، مطبع افتخار ، ۱۸۸۸ م / ۵۱۳۰۵-۶ ، باب اول با ترجمہ
اردو ، ۱۱۲ ص .
بانک ملی .

حل ترکیب گلستان

از محمد بلال . باب اول و دوم ، با ترجمہ اردو .
بامستاد خاتمہ حل ترکیب گلستان .

حل ترکیب گلستان مشموله گلدسته دانش

از محمد بلال . با ترجمه اردو .

خاتمه حل ترکیب گلستان .

سمستان

از ناشناس ، فرهنگ واژه های عربی و فارسی گلستان .

۳- لکهنو ، مطبع نامی ، ۱۳۱۰/۵۱۸۹۳ م ، ۳۴ ص ، سنگی ،

۲۵ سم .

دیوان هند : ۴۶۲ .

عریات گلستان

از رولندسن ؟

۴- مدراس ، ۱۸۲۸ م/۴۴-۵۱۲۴۳ ، ۵۰ ص .

مشار : ۳۵۰۱ .

فرهنگ گلستان

از جنید عبد الله الموسوی . در سه قسم : ۱- اشعار عربی و

بعضی فارسی . ۲- مرکبات معانی بعضی اقوال اکابر و احادیث

نبوی و کلام ربانی . ۳- لغات مفردات ، به ترتیب حروف

تهجی ، یکی از متداول ترین فرهنگ لغات گلستان است .

آغاز: الحمد لله على نعماله والصلوة على نبيه والسلام على

اصفيائه .

۵- لکھنؤ، مطبع نولکشور، ۱۸۶۹م/۱۲۸۶ھ، ۲۰ ص،
۲۷ سم.

دیوان ہند: ۱۳۶.

۶- مطبع نولکشور، اوت ۱۸۷۵م/۱۲۹۲ھ، ۲۰ ص،
۵/۲۵×۱۷ سم.

گنج بخش: ش ۷۳۴۶.

۷- لکھنؤ، مطبع نولکشور، نوامبر ۱۸۷۷م/۱۲۹۴ھ، ۲۰ ص،
۵/۲۷×۱۸ سم.

گنج بخش: ش ۴۸۶۶ و ۱۵۰۲۹۹.

۸- مطبع نولکشور، سپتامبر ۱۸۸۱م/۱۲۹۸ھ، ۲۰ ص،
۵/۲۶×۱۷/۵ سم.

گنج بخش: ش ۱۳۴۹۸.

۹- کانپور، مطبع جعفری، ۱۲۹۹ھ/۱۸۹۹م، ۲۰ ص، سنگی،
۲۶ سم.

دیوان ہند: ۱۳۶.

۱۰- محمد سعید تاجر کتب کلکتہ، مطبع رزاقی کانپور، ۱۳۱۵ھ/
۱۸۹۸م، سنگی، ۲۴ ص.

نوشاہیہ: ۱۵۹۶.

۱۱- کلکتہ، بفرمائش محمد سعید، مطبع مجیدی کانپور،
محرم ۱۳۲۷ھ/۱۹۰۹م، ۲۴ ص، محشی، ۵/۲۴×۱۶ سم.

گنج بخش: ش ۱۲۶۲۵.

۱۲- بمبئی ، مطبع محمدی ، ۱۹۷۰م/۵۱۳۹۰ ، ۲۶ ص ،
گنج بخش : ش ۱۸۷۳۳

چاپ های دیگر بنقل از دیوان هند : ۱۳۶ .

2116/5 (1872)

2074/5 (1873)

672/12 (1875)

فرهنگ گلستان

از سید بن حسن . به ترتیب حروف تمجی .

۱۳- کانپور ، مطبع نولکشور ، ۱۸۸۸-۹۰م/۵۱۳۰۵-۷ ، سنگی ،
وزیری ، ۲۲+۳۲ ص ، (با فرهنگ بوستان) .

مشار : ۳۷۰۲ .

۱۴- کانپور ، ۱۹۰۵م/۵۱۳۲۳ ، سنگی ، ۲۲+۹ ص .

مشار : ۳۷۲۸ .

گلستان مع فرهنگ

رک به شماره های : ۱۱۱ ، ۱۲۰ ، ۱۳۲ ، ۱۳۶

مفتاح گلستان = فرهنگ نادره

از اویس بن علاء .

۱۵- بمبئی ، مطبع صفدری ، ۱۲۹۹/۵۱۸۸۱-۸۲م ، ۳۶ ص .

بانک ملی ، مشار : ۳۷۳۶ .

قسمت پنجم

ترجمه گلستان

فارسی

عربیات گلستان

ترجمه کلمات عربی گلستان به فارسی .

آغاز : بسم الله . . . شروع می کنم بنام خدای بخشاینده و
امر زگار .

۱- (کلکته) ، سربی ، ۵۰ ص ۵۱/۵ × ۱۸ سم .

گنج بخش : ش ۸۵۶۹ .

اردو

باغ اردو

از میر شیر علی افسوس (م ۱۲۲۴/۵ - ۱۸۰۹م) درمیان سالهای

۱۶-۱۲۱۴/۵ - ۱۷۹۹-۱۸۰۱م . ترجمه کرده و به پیروی گلستان

ترجمه را با نظم آمیخته است .

۲- بمبئی ، ۱۲۶۳/۵ - ۱۸۴۷م .

آصفیه ۳ : ۱۰ .

۳- لاهور ، مجلس ترقی ادب ، ۱۳۸۳/۵ - ۱۹۶۳م ، به اهتمام

کلب علی خان فائق .

دو چاپ دیگر در کلکتہ و دہلی .

اختر راہی .

بچوں کی گلستان

ترجمہ حکایات منتخب گلستان است . برای کودکان .

رحمانیہ : ۸ .

حل ترکیب گلستان

از منشی محمد بلال . ترجمہ باب اول است .

رک بہ : خاتمہ حل ترکیب گلستان ص ۱۰۲ .

گلستان امجد

از امجد حیدر آبادی سراینده معروف حیدر آباد دکن .

۴- حیدر آباد دکن ، مطبع عماد ، ۱۳۵۵ھ/۱۹۳۶م و چاپ دیگر

در ۱۳۶۴ھ/۱۹۴۵م .

اختر راہی .

۵- کراچی ، مجلہ «سب رس» ، ۱۳۹۸ھ/۱۹۷۸ .

اختر راہی .

گلدستہ سعدی

(ناشناختہ) .

۶- بمبئی ، ۱۳۰۵ھ/۸۸-۱۸۸۷م سنگی ، ضمیمہ نردبان معنوی .

مشار : ۴۲۷۱ .

۷- آگرہ ، مطبع مفید عام ، ۱۸۹۲م/۱۰-۱۳۰۹ھ ، ۳۶ ص .

بانک ملی .

گلدستہ سعدی

از حکیم محمد حسین علوی ، در ۱۳۷۷/۵۱۹۵۸ م در لاہور
تالیف کردہ است .

ابیات و قطعات و رباعیات گلستان را بہ نظم اردو ترجمہ
کردہ است .

آغاز : از دست و زبان کہ بر آید
کز عہدہ شکرش بدر آید

ترجمہ : شکر اس کی نعمتوں کا کریں کس زباں سے ہم
یہ چاہیں بھی تو لائیں گے طاقت کہاں سے ہم

۸۔ لاہور ، مکتبہ عقیل ، ۱۳۷۷/۵۱۹۵۷ م .

اختر راہی .

۹۔ لاہور ، مکتبہ عقیل ، تعلیمی پریس ، ۱۳۸۰/۵۱۹۶۰ م ،
۲۴ + ۲۴ ص (ص ۲۳۳-۲۴۰ فرہنگ) ، ۱۹/۵ × ۱۵/۵ سم .
گنج بخش : ش ۴۵۸۷ .

گلستان سعدی = اردو گلستان

از محمد خلیل الرحمن مدیر اخبار «الخلیل» بجنور (ہند) .
حکایتہای مبتذل را حذف کردہ است .

۱۰۔ بجنور ، مطبع اخبار مدینہ ، ۱۳۵۰/۵۱۹۳۱-۳۲ م .

اختر راہی .

گلستان سعدی محشی و مترجم

از شمس الحسن شمس بریلوی .

رک به شماره : ۱۳۱ ص ۹۲ .

گلستان کا آٹھواں باب در آداب صحبت

از منشی قمر الدین خان . بدستور استادانهای غربی

هندوستان . ترجمه باب هشتم است .

۱۱- اله آباد ، مطبع سرکاری ، ۵۱۲۷۶/۶۰-۶۱۹۰۹ م .

اختر راهی .

گلستان کی حکایات اردو میں

از شاه حسن عطا مہدوی (معاصر) . ترجمه چند حکایت است .

۱۲- کراچی ، مکتبه جامعه تعلیم ملی .

اختر راهی .

منتخب اردو گلستان

برای کودکان و دانش آموزان ترجمه حکایت های منتخب

است .

۱۳- لاهور ، فیروز سنز ، ۵۱۳۶۶/۶۱۹۴۷ م ، چاپ ششم . مصور .

اختر راهی .

نگار راضی

- از رای بهادر جانی بهاری لال متخلص به راضی .
 اختر راهی . باستاناد مجله راهنمای کتاب (تهران) ۸ : ۲۹۰ .

ترجمه های دیگر بدون عنوان

- از عبد الباری آسی .
- ۱۴- حیدر آباد دکن ، ۱۳۵۵/۵۱۹۳۶ م .
 اختر راهی .
- از عبد الغفور بن شیخ نجف علی ساکن بهٹولی ضلع لکهنو .
 رک به شماره: ۱۳۹ ص ۹۳ .
- از عبد المالک .
- ۱۵- بمبئی ، مطبع محمدی ، ۱۳۶۷/۵۱۹۴۸ م .
 اختر راهی .
- از سید محمد حسین .
- ۱۶- دهلی ، مطبع یوسفی ، ب ت .
 اختر راهی .
- ترجمه های ناشناخته به اردو
- ۱۷- آگره ، مطبع مفید الخلائق ، ۱۲۸۷/۵۱۸۷۰ م .
- ۱۸- کانپور ، مطبع رزاقی .

۱۹- لکهنو ، مطبع نولکشور ، ۱۳۰۳ھ ، چاپ می و یکم .
اختر راهی .

● ترجمه باب اول و دوم است .

رک به : حل ترکیب گلستان از محمد بلال ص ۱۰۲ .

انگلیسی

● از F. Gladwin .

رک به شماره : ۱ ص ۷۳ .

● از J. Dumoulin .

رک به شماره : ۳ ص ۷۳ .

● از R. P. Anderson .

رک به شماره : ۳۹ ، ۴۰ ص ۷۸-۷۹ .

پشتو

گلدسته

از عبد القادر خٹک بن خوشحال خان خٹک . در ۱۱۲۴ھ /
۱۷۱۲م انجام داده است .

۲۰- پیشاور ، پشتو اکادمی ، ۱۳۸۱ھ / ۱۹۶۱م .

اختر راهی .

● از راحت الله زاخیلی .

۲۱- پیشاور، کتب خانہ رحمانیہ - ب ت .
اختر راہی .

● از ناشناس .

رک بہ شماره : ۱۲۵ ص ۹۱ .

پنجابی^(۱)

سعدی آکھیا

از محمد بشیر احمد ظامی بہاول پوری، (معاصر) . ترجمہ ۱۰۱ .
حکایت گلستان است بہ زبان «سرائیکی» (یکی از زبانہای
ایالت پنجاب) . در ۷ «گلدستہ» .

۲۲- بہاول پور، مرکز سرائیکی زبان تے ادب ، ۱۳۹۶ھ/۱۹۷۷م ،
۱۳ ص .

خانہ فرهنگ : ش ۷۹۲۲ .

● از حکیم فضل الہی . ترجمہ منظوم است .

۲۳- لاہور، چراغ دین و سراج دین ، ۱۳۵۷ھ/۱۹۳۸م .
اختر راہی .

سندھی

ترجمہ منتخبی از گلستان و بوستان
از اجمل بیگ بن قلیچ بیگ .

۲۴- حیدر آباد سندھ ، ۱۳۷۵ھ/۵۶-۱۹۵۵م .
اختر راہی .

۱- سید غلام مصطفی نوشاہی (م ۱۳۸۴ھ) گلستان را بہ نشر پنجابی
ترجمہ کردہ است کہ بہ تصحیح محمد سرفراز ظفر بہ مناسبت ہشتصدمین
سالگرد تولد سعدی از طرف مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان و
ادارہ معارف نوشاہیہ منتشر می شود .

قسمت ششم

شرح گلستان

اردو

ترجمہ اردو ریاض رضوان شرح فارسی گلستان

»ریاض رضوان« شرح فارسی گلستان است از ریاض علی سلہی .
ترجمہ اردوی آن از مولوی محمد ابوالحق کہ پیش از این مطلع
الانوار امیر خسرو را نیز شرح کردہ بود . این ترجمہ را در
۱۰ دسامبر ۱۸۸۴م/ربیع الاول ۱۳۰۳ھ نگاشته است .

آغاز : منت مر خدای را . . . منت میم کے زیر اور نون کی
تشدید سے شکر نعمت -

۱۔ لکھنو ، مطبع نولکشور ، فوریه ۱۸۸۶م/جمادی الاول

۱۳۰۳ھ ، ۲۶۹ ص ، ۲۶/۵۷۱ ص .

گنج بخش : ش ۱۰۲۰ .

گلاب ارمغان

ترجمہ و شرح از محمد منیر لکھنوی بن میاں جان لکھنوی .

در ۱۳۴۵ھ/۱۹۲۶م نگاشته است .

۲- کانپور ، مطبع مجیدی ، ۱۳۶۰ھ/۱۹۴۱م ، چاپ دوم .
اختر راہی .

گلدستہ جنان

از سید رزاق بخش ، ترجمہ و شرح است .
آغاز : منت مر خدای را . . . منت بالکسر ومن بالفتح و
نون مشدد و مفتوح مصدر ہے .

۳- لکھنؤ ، چاپ نولکشور ، ۱۸۸۲م .

رک بہ شماره : ۸۶ ص ۸۵ .

۴- لکھنؤ ، مطبع نولکشور ، ۱۳۱۷ھ/۱۸۹۹م .

اختر راہی .

۵- لکھنؤ ، مطبع نولکشور ، بہ توجہ ناظم علی شان ، تحصیل دار

فتح پور ، ۱۳۴۴ھ/۱۹۲۵م ، بخط لاڈلے پرشاد قدر بن

سندر جیت ، ۷۰۹ ص ، ۲۶×۱۷ س .

گنج بخش : ش ۳۷۱۰ .

فارسی

بہار بہاران شرح گلستان

از محمد غیاث الدین بن جلال الدین رامپوری کہ «غیاث اللغات»
را در ۱۲۴۲ھ نگاشته بود .

۶- لکھنؤ ، ۱۸۹۱م/۱۳۰۸ھ ، سنگی ، وزیری ، ۴۸۰ ص .

بشار : ۸۰۲ .

۷- سیالکوٹ، پنجاب پریس، ۵۱۳.۹/۲-۱۸۹۱م، تجدید نظر
از مولوی الہی بخش، در دو بخش، ۳۶۸+۲۳۲ ص،
سنکی، ۱۶ سم.

دیوان ہند: ۱۶۷.

۸- لکھنو، ۱۸۹۷م/۱۵-۵۱۳۱۴، سنکی، وزیری.

مشار: ۸۰۲.

۹- لکھنو، مطبع نولکشور، ژوئیہ ۱۹۰۶م/۵۱۳۲۴، ۴۴۲ ص،
۲۵/۵ سم.

جمیل احمد.

۱۰- لکھنو، ب ت، سنکی، وزیری، ۴۸۰ ص.

مشار: ۸۰۲.

بہار بوستان

از تیک چند بہار.

۱۱- لکھنو، ۱۹۳۹م/۵۱۳۵۸، چاپ چہارم، سنکی، ۶۱۰ ص.

مشار: ۸۰۲.

چمنستان

از تاج الدین.

۱۲- بمبئی، ۱۸۸۱/۵۱۲۹۸.

مشار: ۳۲۴۷.

چمنستان

از سید سراج الدین حسینی اورنگ آبادی فقیر دکنی
(م ۱۱۷۷ هـ).

۱۳- بمبئی، ۱۲۹۹/۵۱۸۸۲، سنگی.

مشار: ۱۶۶۷.

خیابان

از سراج الدین علی خان آرزو شاهجهان آبادی (م ۱۱۹۶ هـ).
در ۱۱۷۵ هـ/۶۲-۱۷۶۱ م نگاشته است. تاریخ نگارش را به
تعمیه سروده است: کز خیابان گلستان چین گل تو آرزو -
از پی تاریخ تا طبع تو گردد باغ باغ. یعنی از اعداد «خیابان
گلستان» = ۱۲۲۵ اگر اعداد «گل» = ۵ کسر شود تاریخ
نگارش = ۱۱۷۵ بدست می آید. آرزو در مقدمه نویسد که
پیش از این میر نور الله احراری و ملا سعد تتوی و غیرهما
شرحهای گلستان نوشته بودند اما چون در بعضی جاها تسامحی
و تساهلی بوقوع آمد بنابر جهل و نادانی که در پیری و جوانی
دست احتلاط از کمی ارتباط مستصدی تحقیق آن گشتم.

آغاز: خیابان گلستان سخن حمد چمن پیرائست. که اگر
خارست دگر گل پرورده ابر رحمت اوست.

۱۴- دهلی، مطبع مفید الخلائق، ۸ ذیحجه ۱۲۶۸/۵۱۸۵۲،
۱۵۲ ص، ۵/۲۴ × ۱۶ سم.

گنج بخش: ش ۷۴۵۷.

۱۵- کانپور ، ۵۱۲۹۳/۱۸۷۶ م ، سنگی ، رقعی ، ۲۷۲ ص .

مشار : ۱۹۶۳ .

۱۶- لکھنؤ ، ۵۱۲۹۳/۱۸۷۶ م ، سنگی .

مشار : ۱۹۶۳ .

۱۷- کانپور ، ۱۸۷۷ م / ۵۱۲۹۴ ، سنگی ، وزیری ، ۱۱۷ ص .

مشار : ۱۹۶۳ .

۱۸- کانپور ، مطبع نولکشور ، ۵۱۲۹۳/۱۸۷۶ م ، ۱۱۶ ص ،

سنگی ، ۲۴/۵ مم .

دیوان ہند : ۱۶۶ ، گنج بخش : ش . ۱۷۱۸ .

ریاض رضوان

از مولوی ریاض علی .

۱۹- کلکتہ ، قبل از ۱۲۴۴ھ . رک بہ شمارہ : ۶ ص ۷۴ .

۲۰- کلکتہ ، ۱۲۴۴ھ . رک بہ شمارہ : ۷ ص ۷۴ .

۲۱- کلکتہ ، ۱۲۴۸ھ . رک بہ شمارہ : ۱۱ ص ۷۴ .

۲۲- کلکتہ ، ۱۲۵۳ھ . رک بہ شمارہ : ۱۴ ص ۷۵ .

۲۳- بمبئی ، ۱۲۶۰ھ . رک بہ شمارہ : ۱۷ ص ۷۵ .

۲۴- کانپور ، مطبع نولکشور ، ۵۱۲۹۳/۱۸۷۷ م ، ۲۷۲ ص ، سنگی ،

۲۵ مم .

دیوان ہند : ۱۶۶ .

شرح گلستان

از امین الدین کثرت قندهاری .

شرح گلستان

از بدر علی .

۲۵- کلکته ، ۵۱۲۶۳/۱۸۴۷ م ، ۴۰۴ ص .

بانک ملی ، مهاراجه .

شرح گلستان

از قاضی فتح محمد .

۲۶- حیدر آباد .

خزائلی : ۷۴ .

شرح گلستان

از محمد اکرم ملتانی . برای استفاده در مدارس .

آغاز : منت خدا را که نصارت بهار نامش بر ورق زبان شرح
گلستان نموده .

۲۷- لاهور ، باهتمام نورالدین ، مطبع مطلع نور ، ۱۸۶۹ م /

۸۶-۵۱۲۸۵ ، ۳۱۹ ص ، ۵/۲۴ × ۱۶ سم .

گنج بخش : ش ۵۶۱۷ .

۲۸- لکهنو ، ۵۱۲۹۰/۱۸۷۳ م ، سنگی ، وزیری ، ۳۲۰ ص .

مشا : ۳۲۴۷ .

۲۹- کانپور ، مطبع نولکشور ، فوریه ۱۸۷۸م/ ۵۱۲۹۵ ، ۳۲ ص ،
 ۵/۲۴×۱۵/۵ سم .

گنج بخش : ش ۵۶۳۱ .

۳۰- کانپور ، مطبع نولکشور ، اوریل ۱۸۸۳م/ ۵۱۳۰۰ ، ۳۲ ص ،
 ۲۴×۱۶ سم .

گنج بخش : ش ۱۳۵۰۴ .

۳۱- کانپور ، مطبع نولکشور ، مه ۱۸۸۷م/ ۵۱۳۰۴ ، ۳۲ ص ،
 ۲۵×۱۷ سم .

گنج بخش :

۳۲- لاہور ، ۱۸۹۹م/ (۱۷-۱۳۱۶) ، سنگی ، وزیری ، ۳۲ ص .
 مشار : ۳۲۴۸ .

شرح گلستان

از ولی محمد اکبر آبادی .

۳۳- لکھنؤ ، مطبع نولکشور ، ۱۸۹۰م/ (۸-۱۳۰۷) ، سنگی ،
 ۳۳۶ ص .

مشار : ۳۲۴۷ .

شرح گلستان

از ناشناس .

۳۴- لاہور ، ۱۳۴۵ھ . رک بہ شماره : ۱۲۱ ص ۹۰ .

فهرست اعلام

۱- نام کتابها

۲- نام کسان

نام کتابها

پندنامہ = کریمہ

الف

ت	احترام شیخ و وزیر و سلاطین ۷
ترجمہ اردو ریاض رضوان شرح	۶۵
۱۱۳	اردو کریمہ
فارسی گلستان	۱۰۸
ترجمہ شیخ سعدی کے پندنامے کا	۹۸
۶۵	انتخابات نظم و نثر فارسی
ترجمہ منتخبی از گلستان و بوستان	۹۹
۱۱۲	انوار سہیلی
۷، ۴، ۲ مکرر	۴۰
۶۰	انہار الاسرار
۱۰۱	
۳	

ب

ترجیعات	۱۰۶	باغ اردو
تضمین کریمہ	۳۸	بچوں کی بوستان
تضمین گلستان	۱۰۷	بچوں کی گلستان
تقریر دیباچہ	۷، ۴، ۳ مکرر	بدایع
	۷، ۴، ۳ مکرر، ۱۴-۳۴	بوستان
	۵۸ مکرر، ۹۶، ۱۱۲	
چمنستان (تاج الدین)	۱۱۵، ۴۰	بہار بوستان
چمنستان (سراج الدین)	۱۱۴	بہار بہاروان

ج

۱۱۵	چمنستان (تاج الدین)
۱۱۶	چمنستان (سراج الدین)

ح

۳۹	حکایات سعدی

پ

۳۰	پیرایہ خرد

س	حکیم
۱۱۲	حل ترکیب بوستان (ناشناخته)
۱۲	۳۵
۱۰۲	حل ترکیب بوستان باب دوم
۳۵	و سوم (محمد بلال)
۷	حل ترکیب کریم
۳	حل ترکیب گلستان ۱۰۳، ۱۰۲
ش	۱۰۷
۴۲، ۴۱	حل ترکیب منتخب بوستان
۷۰	۳۶
۱۱۹، ۱۱۸	خ
۳۸، ۲۲	۳
ص	۷، ۳ مکرر ۹
۷، ۳	۱۱۶
ط	د
۹، ۷، ۴، ۳	۶۹
ع	۹
۱۰۶، ۱۰۳	۴، ۳
۹۹	۳
۳۱، ۳۰	۵
۷، ۳	۱۱۳
	رباعیات
	رساله صاحب دیوان
	رسائل مته
	ریاض رضوان

گ

عقود فارسی لیس صاحب ۳۰

- ۱۱۳ گلاب ارمغان
۱۱۱ گلدسته
۱۱۴، ۸۵ گلدسته جنان
۹۹، ۳۱ گلدسته دانش

غ

- ۱۲ غزلیات
۷، ۴، ۳ مکرر غزلیات قدیم

ف

- ۱۰۳، ۹۹ مکرر
۱۰۸ گلدسته سعدی (مجد حسین)
۱۰۷ (ناشناخته) ،
۷، ۵، ۴، ۳ مکرر گلستان
۵۸، ۳۴، ۳۳ مکرر
۹۹، ۹۸، ۹۷، ۹۶، ۹۴-۷۱
۱۰۷ گلستان امجد

ق

- ۱۰۹ آداب صحبت ۹۷ قصاید سعدی
۱۰۹ گلستان کی حکایات اردو میں ۷، ۴، ۳ مکرر قصاید فارسی
۶۶ گلشن شرافت ۷، ۴، ۳ مکرر قصاید عربی

م

ک

- ۳۹ مثنوی دلآرام راضی ۷ مکرر ۳، ۴، ۳، ۳، ۳ کریم
۳ مجالس الثلاث فی الهزل ۵۸، ۵۷-۴۳ مکرر
۷، ۳ مجالس خمسہ ۹۷، ۹۶
۴۱ محمدیہ ۳۶ کشف اسوار
۶۱ خمس کریم ۸-۱ کلیات دیوان سعدی

ن	مکرر ۷،۴،۳	مراثی
۷،۳	نصیحة الملوك	۳
۱۱۰	نگار راضی	۶۲،۶۱
۶۶	وعظ سعید	۴،۳
		۷،۴
کتابهای انگلیسی		۱۱۳
Reading from Persian		۱۰۵
Prose and Poetry	۷،۳	مفردات
33,58,94	۷،۳	مقطعات
Slection Bostan	۴،۳	ملامعات
32		
Slection from Persian		۱۰۹
Prose and Poetry		منتخب اردو گلستان
34,58,97	۹	منتخب از کتاب البدایع

نام کسان

(مقدمہ نویس، مصححان، مترجمان، شارحان)

۱۰۵	اویس بن علاء	آ	آرزو، سراج الدین علی خان
	ب		
۱۱۸	بدر علی	۱۱۶	آسی، عبدالباری
	بشیر احمد ظامی بہاولپوری، محمد	۱۱۰	ابوالحق، محمد
۱۱۲		۱۱۳	اجمل بیگ بن قلیچ بیگ
۱۰۷	محمد بلال ۱۰۲، ۳۵ مکرر،	۱۱۲	احمد پرسروری
۱۱۵، ۴۰	بہار، ٹیکچند	۶۳	احمد سعید دہلوی
	ت	۶۶	افسوس، میر شیر علی
۱۱۵	تاج الدین	۱۰۶	اکرم ملتانی، محمد
۶۱	تراب علی قلندری کا کوری	۱۱۸، ۷۰	الہ داود
۱۰۱	تفتہ سکندر آبادی، ہرگوپال	۹۵، ۷۳، ۳۲، ۱۴	امبا پرشاد
۴۱، ۱۵	تمیزالدین بن محمد یاور	۶۴	امجد حیدر آبادی
	ج	۱۰۷	امیر حسن نورانی، سید محمد
۳۷، ۲۴	جعفر علی	۳۷، ۲۴	
۱۰۳	جنید عبداللہ موسوی	۷۷	انور علی

محمد سرفراز ظفر ۱۱۲، ۶۸

سعد تتوی ۱۱۶

سعدالدین حیدر علوی ۲۱

سعدی، عبدالکریم ۳۷، ۲۵

سعیدالدین احمد ۹۵، ۳۳

۹۶ مکرر

سعید قریشی ۶۶

سهراب جی فردون جی ۹

سید ابن حسن ۳۵

ش

شاگرد، عبدالرحمن ۱۹

شرف قادری، محمد عبدالحکیم

۵۴

شمس بریلوی، شمس الحسن ۹۲

ص

صبر رضوی مخدوم ۶۵

ط

طالب هاشمی ۳۹

ع

عبد، عبدالرحمن ۶۰

عبدالله، حاجی سید ۷۶

ح

حاتم علی بیگ = مهر لکهنوی

شاه حسن عطا مہدوی ۱۰۹

محمد حسین، سید ۱۱۰

خ

محمد خطاب اخوندزاده ۲۳

ملا محمد خطاب ۹۰، ۳۷

محمد خلیل الرحمان ۱۰۸

د

داود پوتہ ۱۱

ر

رازی، ایف-ڈی ۹۷

راحت اللہ زاخیلی ۱۱۱

راضی، بہاری لال ۱۱۰، ۳۹

رزاق بخش ۸۵، ۷۴

محمد رفیق ۹۱

رولندسن ۱۰۳

ریاض علی ۸۵، ۷۴ مکرر، ۱۱۳

س

سجاد حسین، قاضی ۳۸

سراج الدین حسینی ۱۱۶

- عبدالله خان ۶۰ فضل الہی ، حکیم ۱۱۲
 محمد عبدالغفار لکھنوی ۸۷ فیض احمد ککروی ۷۰، ۶۶
 محمد عبدالغفور پانی پتی ۳۶ فیض اللہ ، مولوی ۵۴
 عبدالغفور بن نجف علی ۱۱۰، ۹۳
 عبدالقادر خٹک ۱۱۱
 محمد عبدالواحد نولوی غازی
 پوری ۳۸
 عدالت خان ۳۱
 عزیز بنارسی ، عزیزالحق ۶۱
 علی ابن احمد بیستون ۵ مکرر ۷
 علیم حسنی حسینی جالندھری ۴۰
 عمر بن محمد راود پوتہ ۹۸
 عنایت اللہ ، ملک ۳۸
 غ
 غلام مصطفیٰ = نوشاہی
 محمد غیاث الدین رامپوری ۷۴
 ف
 فائق، کلب علی خان ۱۰۷
 فتح محمد ، قاضی ۱۱۸
 فردوسی ، محمد نعیم ندوی ۳۹
 فضا ، گوہند پرشاد ۳۷
 ق
 قادر علی ۴۱
 ک
 کبیرالدین احمد ۹۸، ۳۰
 کثرت قندھاری ، امین الدین ۱۱۸
 کرم حسینی ۹۵، ۷۳، ۳۲، ۱۵
 ملا کگہ ۲۷
 گ
 ملا گاڑہ ۲۷
 گلشن ، محمد عبداللہ ۳۶
 گلہوی ، محمد بن غلام محمد ۴۱
 م
 محی الدین محمد ۳۱
 معشوق علی ، محمد ۹۳
 مقبول بیگ بدخشان ۹۷
 منیر لکھنوی ، محمد ۱۱۳
 موجد ، کالکا پرشاد ۴۹
 مہرا اللہ ، محمد ۶۷، ۵۱

به حروف لاتینی

مهر لکهنوی ، حاتم علی بیگ

R.P. Anderson 79

۱۰۱

J. Dumoulin 73

N.A. Hajib Shahi 33,58

96,97

F- Gladwin 73

H.M. Gurbaxani 9,10

J.H. Harington 3

D.J. Irani 10 مکر , 11

H.S. Jarrett 99

L.D. Koswani 11 مکر

L.W. King 11

D.F. Mulla 10

W. Nassau Less 30,81

Pestanji Cooverji

Taskar 9

Pestonjee Kavasjee

Kanga 58,97

M.R. Shirazi 10,11

A. Sprenger 77

A.C. Toker 98

ن

۲۵ نبی بخش بلوچ

محمد نذیر فوفلزئی مصطفی آبادی

۶۹

۶۴ محمد نصرالله خان

نظیر اکبر آبادی ، ولی محمد

۱۱۹،۶۲

۲۵ نقیب احمد اوچی

۱۱۶ نورالله احراری

۱۱۲،۶۸ نوشاهی، غلام مصطفی

و

۱۲ وزیر الحسن عابدی

۶۵،۴۵ ولا، مظہر علی خان

فهرست مخففات و منابع

آزاد : مولانا آزاد لائبریری ، مسلم یونیورسٹی ، علی گڑھ

(ہند) . بامستناد مقالہ محمد عبد الشاہد خان
مندرج در مجلہ «العلم» کراچی ، جولائی -
ستمبر ۱۹۷۶ م .

آصفیہ ۳ : فہرست کتب عربی و فارسی و اردو مخزونہ

کتب خانہ آصفیہ سرکار عالی جلد سوم . دارالطبع
جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدر آباد دکن (ہند)
۵۱۳۴۷ . ق .

اختر راہی : ترجمہ ہای متون فارسی بہ زبانہای پاکستانی

تألیف اختر راہی . مرکز تحقیقات فارسی ایران و
پاکستان اسلام آباد .

ادارۂ ادبیات : کتابخانہ ادارۂ ادبیات اردو ، حیدر آباد دکن

(ہند) . بامستناد فہرست کتب چاپی آن کتابخانہ .
کتابخانہ جامعہ اشرفیہ

نئی انارکلی بازار - لاہور (پاکستان) .

بانک ملی : نیشنل بینک آف پاکستان لائبریری (کتابخانہ

بانک ملی پاکستان) . آئی - آئی - چندریگر روڈ -
کراچی (پاکستان) .

جمیل احمد : کتابخانہ میان جمیل احمد نقشبندی مجددی
شرقپور ، ضلع شیخوپورہ (پاکستان) .

خاتمہ حل ترکیب حل ترکیب گلستان از منشی محمد بلال . مطبع
گلستان : افتخار دہلی ، ۱۸۸۸ م ، ۱۱۲ ص .

خانہ فرهنگ : کتابخانہ خانہ فرهنگ جمهوری اسلامی ایران .
۴۶ - آ (A - 46) سیٹلائیٹ ٹاؤن - راولپنڈی
(پاکستان) .

خزائی : شرح گلستان تألیف دکتر محمد خزائی .
سازمان انتشارات جاویدان - تہران ، ۱۳۴۸ ش ،
چاپ دوم .

دیوان ہند : Catalogue of the Library of the India
Office, Vol. II Part VI, (Persian
Books), By A. J. Arberry. London
1937.

رحمانیہ : مختصر فہرست کتب رحمانیہ بک ڈپو دہلی -
چاپ شدہ .

گنج بخش : کتابخانہ گنج بخش ، مرکز تحقیقات فارسی ایران و
پاکستان ، ۵ - مسجد روڈ - ایف ۶/۲ ، اسلام آباد
(پاکستان) .

لیاقت : نیشنل لیاقت لائبریری ، شہدیم روڈ - کراچی .

محمد موسی : کتابخانہ حکیم محمد موسی امرتسری .
۵۵ - ریلوے روڈ - لاہور (پاکستان) .

- مشار : فهرست کتابهای چاپی فارسی (در ۵ جلد) .
تالیف مرحوم خانابا مشار .. طبع تهران .
- مقدمه گستان : گستان سعدی ، پس از مقابله هفت نسخه خطی
چاپ دانش : و ده نسخه چاپی . به کوشش نورالله ایرانیهرست
چاپ دانش ، سعدی ، تهران ، ۱۳۴۸ ش .
- مهراجہ : مهراجہ پبلک لائبریری
جے پور (ہند) .
- نوشاہیہ : کتابخانہ نوشاہیہ (فراہم آوردہ مرحوم سید
شرافت نوشاہی)
ساہن پال شریف ، تحصیل پھالیہ ، ضلع گجرات
(پاکستان) .

درست نامه

صفحه	سطر	تلا درست	درست
۲۶	(دست چپ)	2208/8(1971)	2208/8(1971)
۵۵	۵	شماره ردیف ۷۲ حذف شود .	
۵۸		آنجا «التخاب کریما»	
		چهار چاپ نشان داده	
		شده است - درحقیقت	
		دو چاپ است .	

نموده ها

نمونه‌ها

کتاب کائنات شیخ مصلح

الدین سعدی شیرازی علیه

الرحمة معه شرح و فرهنگ

در این نشانه آن مخفی نماند که قبل ازین مولوی ریاضی صاحب شارح این نشانه
در دار الحکومت کلمه طبع نموده از حرف سرب و بعد از آن فنی محمد فضل
در ۱۳۳۱ هجری قمری تذکره را باقی چند نشانه کلمه آن دیگر مقابل و تصحیح کرده
بطبع در آورده بود و پس از آن مرتبه سیم در ۱۳۳۹ هجری بطبع در آورده
و در مرتبه چهارم چون نشانه مذکوره نایاب بود و اکثر طالبان از خواندن آن محروم
بودند در ۱۳۴۰ هجری بقالب طبع در آورده و در این اوقات نظر باینکه در
بند محو شده بلبسی واحد و آن این نشانه نایاب و طالب آن بسیار بودند
بنام علی بذات حسب الفرائش بدلی و بهی بهانی صاحب و اکثر حقیق رنجی
کاوش می صرف در بند محو شده مذکوره بطبع فنی فضل الدین ولد مرحوم علی صاحب
که طبع نمود ۱۳۴۳ هجری قمری مطابق ۱۳۴۲ هجری مطابق ششم اکت ۱۳۴۲
عبدی امید که صاحبان عظام از معایش چشم پوشند السلام

THE
GULISTAN
OF

SHEIK MUSLE-HUDEEN SADY

OF SHEERAZ

TO WHICH IS ADDED A COMPENDIOUS COMMENTARY TOGETHER WITH A DICTIONARY OF SUCH WORDS AS ARE HARD OF

MEANING NOW

FIRST COMPILED

EXPRESSLY FOR THIS EDITION

BY

MOOLVY REEYASALLY

CALCUTTA

PUBLISHED THREE TIMES AT CALCUTTA

IN

1828

REPRINTED AT

BOMBAY

By

Ruttonjee Cowajee Shroff

LITHOGRAPHED BY FUZLOODEEN KHUMKER

1844

500 COPIES

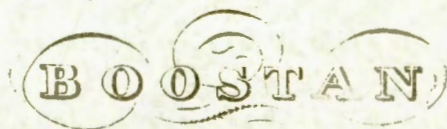

بوستان

شیخ مصطفیٰ الہیہ ہدی شیرازی مع فرنگ و شرح ہدی قیصر الدین
 بطبعہ اساتذہ بیتہ گرانکہ کہنی واقع دارالعلوم

کَلَّہ

در سنہ ہجری قدسی مطابق ۱۲۶۸ء بیسویں آدھ

BY

Sheik Musahhudeen Sauder

OF

Sir FERA

*Which is added a Compendious Bo nearly together with
 a Dictionary of such Words as are hard, now being now
 first compiled*

Expressly for this Edition by

Moolay E. Tummuzuday

CALCUTTA

1828

Per

Published at the Asiatic Lith. Press (Chowmahal)

این چشم دو جهان در گردن و کمر
 زین چشم دو کوه و کوه و کوه
 زین چشم دو کوه و کوه و کوه
 زین چشم دو کوه و کوه و کوه

اگر صاحب دلی بشنود برکن جهان باید بدیدار نور و روشن مزگانی و سربور و مرین بکام دوستان و غم و غم غمب نمود که دو دستان در دستان	الا ای باغبان این سروستان جهان روشن بماند قاف تو پیر و پور محلات و پل چمن ششبی خواهم که همان بن چراغش در سرای افاده باشد

ترا خود هر که سپید دخت دارد کنایه نیست بر سعدی معین	نشان بخت بلند است و طالع علی الخصوص کسی را که طبع و نور شال عاشق و مشوق شمع و پروانه گویا روی نریزد میان آفتاب بسوخت مجنون در عشق صورت چون بفرمودن دلیل عشق است اگر کسی بطنی از زمان صحبت و دوست خود بار کشدیم و چنان دانست

جفا ی عشق تو چند تا که میکشد بر سعد خیال روی تو از سر میبرد و پیر	ای چشم بود و چشپ جادو در چشم منی و غایب از چشم

این چشم دو جهان در گردن و کمر
 زین چشم دو کوه و کوه و کوه
 زین چشم دو کوه و کوه و کوه
 زین چشم دو کوه و کوه و کوه

این چشم دو جهان در گردن و کمر
 زین چشم دو کوه و کوه و کوه
 زین چشم دو کوه و کوه و کوه
 زین چشم دو کوه و کوه و کوه